

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СХОДОЗНАВСТВА

КАФЕДРА КИТАЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кваліфікаційна робота магістра з китайської філології

на тему: «ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ПРИ ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ КИТАЙСЬКИХ НАУКОВО-
ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ»

Допущено до захисту
« ___ » _____ року

студента групи МПкит 53-18
факультету сходознавства
освітньо-професійної програми 035
Філологія
за спеціальністю 035.065 Східні мови та
літератури (переклад включно), перша —
китайська

Семеній Максим Олександрович

Завідувач кафедри

Науковий керівник:
к. філ. н., доц. Сіленко Н.В.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

(підпис)

(ПБ)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КИТАЙСЬКИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ.....	8
1.1. Визначення науково-технічного стилю у працях учених	8
1.2. Вивчення науково-технічного тексту вітчизняними і зарубіжними вченими	14
1.3. Жанрові різновиди китайських науково-технічних текстів	17
1.4. Особливості перекладу китайських науково-технічних текстів.	22
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1	39
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИЧНІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ КИТАЙСЬКИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	41
2.1. Генералізація.....	41
2.2. Опущення і додавання	44
2.3. Калькування.....	45
2.4. Конкретизація	46
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2.....	46
РОЗДІЛ 3. ГРАМАТИЧНІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ КИТАЙСЬКИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	48
3.1. Членування речення	48
3.2. Граматична заміна	59
3.3. Синтаксичне уподібнення	62

3.4. Об'єднання.....	67
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3.....	67
ВИСНОВОК.....	70
简评.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	75

ВСТУП

Переклад є складним видом людської діяльності. Він не просто є заміною засобів однієї мови засобами іншої. Переклад — це передача змісту тексту, його комунікативних завдань і жанрових особливостей, тобто всього того, що хотів висловити автор за допомогою мовних засобів.

Актуальність теми нашого дослідження зумовлено загальною тенденцією сучасних лінгвістичних розвідок, перекладознавчих студій, що спрямовані на вивчення мовних і перекладознавчих аспектів науково-технічних текстів, моделей, способів адекватного перекладу найбільш точними еквівалентними одиницями перекладу. Також визначили такі фактори; необхідністю підвищення якості перекладів для адекватного і правильного сприйняття україномовними мовцями інформації, що міститься в китайських текстах інструкцій до імпортованих електронних носіїв з Китаю, що пов'язано з одним із завдань професійного перекладача — створенням гармонійного перекладу текстів.

Мета дослідження полягає у виявленні лексичних і граматичних перекладацьких трансформацій під час перекладу науково-технічних текстів з китайської мови на українську.

Поставлена мета передбачає виконання наступних **завдань**:

- уточнити визначення науково-технічного тексту в працях вітчизняних та зарубіжних учених;
- визначити теоретично-методологічні основи дослідження китайських науково-технічних текстів ученими;
- окреслити структуру і жанрові особливості науково-технічних текстів китайською мовою;

- розглянути особливості перекладу китайських науково-технічних текстів;
- проаналізувати лексичні перекладацькі трансформації при перекладі китайських науково-технічних текстів на українську мову;
- схарактеризувати граматичні перекладацькі трансформації при перекладі китайських науково-технічних текстів на українську мову.

Об'єктом дослідження є науково-технічні тексти на китайській мові.

Предметом дослідження є лексичні та граматичні перекладацькі трансформації при перекладі науково-технічних текстів з китайської мови на українську.

Матеріалом дослідження слугували інструкції китайською мовою до планшетних ПК Acer Iconia B1-730 B1-730HD, Lenovo ideapad 310S-15ISK, HUAWEI MediaPad 10 Link і їх переклади на українську мову.

У даній роботі були використані такі **методи дослідження** як:

- дескриптивний метод, що включає в себе опис текстів інструкцій і їх особливостей;
- порівняльний аналіз перекладу і оригіналу, тобто порівняння структури і способів вираження певних граматичних категорій в текстах українською та китайською мовами;
- компонентний аналіз, що полягає у вивченні плану змісту окремих значущих одиниць мови;
- метод узагальнення та аналізу отриманих даних після проведення дослідження.

Методологічну основу дослідження складють праці С. М. Айзенкопа, І. С. Алексєєвої, Л. В. Багдасарова, Л. С. Бархударова, М. П. Брандес, Н. Г. Валєєва, Н. С. Васиної, В. І. Горєлова, І. В. Гредіна, С. В. Гриньов-Гриневича, О. В. Загоровської, І. В. Кочєргіна, В. М. Лєйчика, В. І. Провоторова.

Теоретична значущість даного дослідження обумовлена внеском у вивчення питань, пов'язаних з перекладом науково-технічних текстів.

Наукова новизна одержаних результатів нашого дослідження полягає в тому, що вперше здійснюється аналіз способів перекладу китайських науково-технічних текстів; вперше проаналізовано жанрові аспекти і структуру китайських науково-технічних текстів; вперше вербалізовано лексичні та граматичні перекладацькі трансформації при перекладі китайських науково-технічних текстів.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає в тому, що результати можуть бути застосовані в якості матеріалу по курсу: «Теорія перекладу», «Науково-технічний переклад», призначеним для студентів-лінгвістів, при курсовому і дипломному проектуванні, а також у професійній діяльності перекладачів в сфері науково-технічного перекладу.

Структура роботи включає в себе вступ, три розділи, висновок і список використаної літератури.

Вступ складається з наступних пунктів: актуальність обраної теми, об'єкт, предмет, мета і завдання роботи, опис методологічного підґрунтя дослідження та матеріалів дослідження, теоретична значущість, практична значущість, використані в дослідженні методи і опис структури роботи.

У першому розділі розглядається науково-технічний стиль і структура науково-технічного тексту, виявляються його граматичні, лексичні та інші особливості. Також в цьому розділі розглядаються особливості науково-технічної термінології в китайській мові.

Другий та третій розділ роботи є практичними частинами, які ґрунтуються на аналізі особливостей перекладу науково-технічних текстів. У цих розділах розглядаються особливості науково-технічних текстів китайською мовою і способи перекладу даних особливостей на українську мову, а також особливості перекладу термінології, що

зустрічається в зазначених текстах. Також в даних розділах міститься аналіз текстів інструкцій до планшетних ПК китайською та українською мовами.

У висновку підведені підсумки проведеного дослідження, викладені основні висновки, визначена перспектива подальшого дослідження на задану тематику.

Список літератури включає в себе 63 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КИТАЙСЬКИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ

1.1. Визначення науково-технічного стилю у працях вчених

У сучасному світі разом з розвитком науки і техніки перед перекладачем виникає серйозна і відповідальна задача — сприяти обміну досвідом між фахівцями, бути провідником нових ідей. Виникають нові дисципліни, постійно з'являються нові теорії та винаходи, а разом з ними і нові статті, монографії, інформація на сайтах, в яких повідомляється про дані дослідження і їх результати. Саме такого роду матеріали прийнято описувати поняттям "науково–технічний текст".

Науково-технічний текст (за А. Н. Судовцевим) — "це цілісне мовне висловлювання, що відноситься до певної соціально обмеженої сфери людської діяльності, яке за допомогою особливих загальномовних і термінологічних мовних засобів передає зміст щодо стану речей, до того ж такого стану, який не може бути описаний тільки за допомогою невербальних мовних носіїв інформації (символів, формул, графіків)" [39, с. 8]. У цьому визначенні є вказівка на певний рівень спеціалізації тексту, на необхідність наявності особливих знань у адресата повідомлення, на використання спеціальних засобів оформлення думки.

У китайській мові для найменування науково-технічного функціонального стилю використовуються такі терміни: «科学技术语体» («науково-технічний стиль мовлення») та «理智语体» («стиль інтелектуальної мови» або «розумовий стиль») [23, с. 133].

Призначення науково-технічного стилю, функція мови в наукових творах полягають в тому, щоб описати і пояснити явища природи і суспільства, розкрити закони існування і розвитку, передати певну суму

знань і повідомити про результати нових відкриттів. Не всі вчені згодні, що слід розглядати науковий і технічний тексти в сукупності, наприклад професор Джоді Бірн (Jody Byrne), яка вказує на факт, що науково-технічні тексти мають справу з різними сторонами наукового знання [26, с. 7–8].

До завдань наукової прози належить створення понять, формул, які розкривають закономірності об'єктивно існуючих явищ, процесів, що відбуваються, а також аргументація певних положень, доказ висунутих гіпотез [8, с. 133]. Технічні тексти також мають справу з науковою інформацією, в них використовується спеціальна термінологія, проте вони описують не теорії і гіпотези, а застосування наукових досліджень на практиці [13, с. 78]. Оскільки домінуючим типом інформації в технічних текстах є когнітивний тип [5, с. 74], саме він визначає її основні особливості: ясність, точність, об'єктивність, логічність і доказовість викладу, повнота передачі інформації (змістовність), а також узагальненість, абстрактність, термінологічність, стислість, адресність [23, с. 64]. Логічність висловлювання досягається різними способами: послідовним розвитком думки, використанням точних визначень, візуальних засобів: поділом на параграфи, введенням ілюстративного словесного і образотворчого матеріалу, виділенням найважливіших думок за допомогою шрифту, підкреслення, цифр [28, с. 21].

Головною особливістю технічних текстів є спрямованість на фахівця в певній галузі знань [11, с. 43]. Однак технічний текст може включати в себе не тільки опис будь-яких технічних характеристик, але і торкатися економічних, політичних, соціальних та інших проблем, оскільки спеціальна термінологія одних галузей знання природним чином проникає в інші [26, с. 34].

До технічних текстів відносяться різні види текстів: монографії, збірники та статті, що безпосередньо розкривають проблеми різних технічних наук, навчальна література, науково-популярна література,

технічна документація — накладні, ліцензії, сертифікати, митні декларації, технічна реклама — оголошення, каталоги, буклети, проспекти [17, с. 76]. Також у цей список включають патентну літературу, фірмові матеріали [1, с. 92], проектну документацію — проекти, розрахунки і креслення [25, с. 15].

Аналізуючи особливості будь-якого тексту, лінгвісти часто розглядають його, як той чи інший дискурс. У науковій літературі існує кілька визначень поняття "дискурс": "Дискурс — цілісна формація текстів, пов'язаних з певним соціально-комунікативним простором і існуючим в певний часовий періодом" (М. Фуко). "Дискурс — це комунікативний акт в процесі його протікання і у всій сукупності його властивостей і умов" (Н. Д. Арутюнова) [22, с. 203]. "Дискурс — це динамічний процес мовної діяльності, вписаною в її соціальний контекст, і її результат (тобто текст)" (С. К. Гураль) [12, с. 6]. Також в цей список включають патентну літературу, фірмові матеріали [1, с. 12], проектну документацію — проекти, розрахунки і креслення [11, с. 15].

"Дискурс — це сукупність тематично загальних текстів, кожен з яких сприймається і ідентифікується як мовний корелят певної соціально-культурної практики" (В. Е. Чернявська) [24, с. 26]. Згідно В. Е. Чернявської, текст повинен аналізуватися як дискурс, оскільки будь-який текст нерозривно пов'язаний з ментальними та комунікативно-типологічними умовами його створення, з системою когнітивних установок автора повідомлення, з рядом екстралінгвістичних факторів, що впливають на мовні особливості тексту [18, с. 23-24]. На підтвердження цієї точки зору можна навести думку китайських вчених Лю Гуйфана і Тань Хунцзяо, які пишуть, що в будь-якому функціональному стилі існує баланс між мовними засобами та екстралінгвістичними факторами, якщо він порушений, то буде порушено взаєморозуміння між автором і реципієнтом повідомлення [30, с. 76].

Спираючись на зв'язок тексту з різними факторами його створення і існування, вчений-лінгвіст Л. В. Кушніна аналізує технічний текст з точки зору функціонування в перекладацькому просторі, що дозволяє виявити його складові, на які перекладачеві варто звернути основну увагу. Вона виділяє ряд полів тексту, в яких відбувається та чи інша робота в процесі перекладу: змістовне, енергетичне, поле автора, поле перекладача, поле реципієнта і фатичне поле [15, с. 65]. У змістовному полі присутня тема і рема, в якості теми виступають терміни, терміноїди, абстрактна лексика спеціального призначення та найменування — особливі одиниці, що характеризують будь-який технічний текст [10, с. 87].

Зміст тексту технічного стилю становить пояснення або повідомлення, опис результатів процесу пізнання, а також способів і сфер застосування отриманих результатів [21, с. 16]. Завдяки перекладу технічних текстів з'являється можливість обміну технічною інформацією між людьми, що говорять на різних мовах, перекладачеві ж, як посереднику, для адекватної передачі повідомлення, необхідна спеціальна підготовка, в тому числі знання особливої лексики, що використовується фахівцями [22, с. 77].

С. А. Хоменко та Л. Л. Нелюбин відзначають, що характерною особливістю технічних текстів є майже повна відсутність образно-емоційних засобів вираження [33, с. 89], такий нейтральний спосіб викладу фактів називається формально-логічним [28, с. 76]. Однак складно зустріти текст, повністю позбавлений емоційно-естетичної інформації. Так, наприклад, Е. А. Місуно пише, пише, що навіть суворе дотримання логіки викладу матеріалу може викликати почуття задоволення і захоплення [27, с. 55].

Енергетичне поле зберігає в собі емотивний зміст тексту, додатковий до інформації змістовного поля, виражений за допомогою спеціалізованих схем, малюнків, креслень, таблиць, формул [20, с. 34].

Графічні засоби також служать для додаткової логічної організації тексту, виділяючи головну і підпорядковану інформацію і, разом з тим, підвищуючи її лінійну щільність в тексті [26, с. 65]. До таких засобів також відноситься шрифти [12, с. 86].

Поле автора — це реальні наміри автора, його власне розуміння обраної термінології, в той час як поле перекладача — це вже індивідуальне бачення перекладачем ідеї автора, його власна інтерпретація. Автора тексту завжди вказано, але ми рідко бачимо прояв його індивідуальності за допомогою мовних засобів, оскільки тексти пишуть за певними правилами [21, с. 36]. Це положення вітчизняного лінгвіста І. С. Алексєєвої підтверджує американська дослідниця Барбара Кутюр (Barbara Couture), яка стверджує, що невід'ємною рисою текстів технічного дискурсу є те, що автор тексту перш за все орієнтований на ефективну і зрозумілу передачу інформацію реципієнту, а не на самовираження [12, с. 43]. У свою чергу, лінгвіст Дана Рус (Dana Rus) пише, що технічний текст завжди будується "стратегічно" — з метою викликати будь-яку реакцію у реципієнта повідомлення, що досягається за рахунок дотримання правил грамотної побудови тексту, його завершеності, послідовності в повідомленні інформації [27, с. 54].

Поле реципієнта — рефлексивний сенс, очікувана реакція реципієнта, пов'язана з його картиною світу, його знаннями і компетенціями. Відносно технічного тексту, лінгвісти відзначають, що реципієнт — це група анонімних осіб, чим пояснюється безособовий характер звернення до читача [16, с. 45].

Технічні тексти переважно написані фахівцями для фахівців [28, с. 54], однак якщо справа стосується перекладної літератури, на розуміння може вплинути відмінність в термінологічних системах, в самій мовній структурі. Саме відмінність терміносистем мови оригіналу і мови перекладу викликає найбільші труднощі при перекладі технічних текстів [29, с. 34].

Так, Ю.М. Марчук зазначає, що співвідношення мов і культур чітко позначається в термінографії і, щоб в цьому переконатися, варто лише зазирнути в багатомовний термінологічний словник, де обсяг і значення термінів яскраво висловлюють невідповідності культурних об'єктів, які вони позначають [24, с. 61]. Л. Л. Нелюбин пише, що перекладних еквівалентів одного терміна може бути кілька, так як обсяг поняття, позначеного даними термінів в одній мові, рідко збігається з обсягом поняття в іншій [27, с. 54].

Якраз в фатичному полі, відповідальному за формування культурологічного сенсу, і відбувається процес гармонізації спеціальної термінології, пошук найбільш відповідного еквівалента [28, с. 53].

Відносно особливостей перекладу вчений-лінгвіст А. Паршин зазначає, що при описі перекладів будь-якого окремого підвиду, має враховуватися три ряду факторів: віднесення до певного функціонального стилю, що впливає на здійснення перекладацького процесу і вибір перекладацьких прийомів; функціональний стиль оригіналу також визначає вибір мовних засобів на мові перекладу; перекладацькі особливості складаються внаслідок взаємодії перших двох чинників, що обумовлює необхідність вивчення особливостей функціонального стилю, як оригінального тексту, так і переказного [16, с. 63]. Професор Джоді Бірн пише, що перекладач є не тільки провідником інформації, він також адаптує її для реципієнта. Наприклад, в технічних описах може змінюватися порядок розділів відповідно до своїх уподобань і усталеної практики в тому чи іншому регіоні або організації, або інформація, актуальна тільки для жителів певної місцевості (наприклад, список журналів), повинна бути змінена відповідно до потреб цільової аудиторії [29, с. 61].

Дана модель, що описує особливості текстів технічного дискурсу в перекладацькому просторі, вказує на загальні ознаки, властиві технічному тексту, а також на явні і потенційні відмінності, пов'язані з віднесеністю

оригінального і перекладного текстів до різних мов. Завдяки цій моделі видно, що будь-який іншомовний текст, навіть строго інформативної спрямованості, ускладнений не лише наявністю особливої термінології, професіоналізмів, але також зберігає в собі риси іншомовної картини світу і вимагає певної адаптації з урахуванням норм мови перекладу і компетенцій реципієнта перекладного тексту.

1.2. Вивчення науково-технічного тексту вітчизняними і зарубіжними вченими

Аналіз підходів до визначення науково-технічних текстів в даний час існує необхідність у виділенні науково-технічного перекладу не тільки як особливого виду перекладацької діяльності і спеціальної теорії, що досліджує цей вид діяльності, а також присвоєння науково-технічного перекладу статусу самостійної прикладної дисципліни. Цей процес почався в 1961 році з виходом робіт А. Л. Пумпянського і Р. В. Ямпельта. Подальші дослідження в галузі перекладу наукових і технічних текстів привели дослідників до висновку, що переклад наукових і технічних текстів є особливою дисципліною, що виникла на стику лінгвістики, з одного боку, і науки та техніки — з іншого. Тому переклад наукових і технічних текстів треба розглядати як з мовознавчих, так і наукових і технічних позицій.

Функціональний стиль наукових і технічних текстів є складним явищем, багато проблем якого ще не отримали свого остаточного рішення в лінгвістичній літературі. У "Словнику лінгвістичних термінів" О. С. Ахманова поняття стилю визначається наступним чином: "Стиль — один з диференціальних різновидів мови, мовна підсистема зі своєрідним словником, що відрізняється від інших різновидів в основному

експресивно-оцінними властивостями складових її елементів і зазвичай пов'язаний з певними сферами вживання мови" [1].

Функціональні стилі знаходяться в тісній взаємодії один з одним і можуть проявлятися в усній і письмовій формах. Усна форма переважає в побутовому стилі, письмова — у всіх інших. Межі між зазначеними функціональними стилями досить умовні і не дуже чітко виражені, проте кожен функціональний стиль має свої стильові риси. Виділення будь-якого функціонального стилю в загальнонаціональній мові пов'язано з певними спеціальними потребами суспільства і основними функціями мови в сфері спілкування.

Дискутується кількість виділених стилів і місце стилю науково-технічних текстів в їх ієрархії. Так, наприклад, Е. Різель і М. П. Кульган виділяють п'ять функціональних стилів: стиль наукової мови, офіційно-діловий стиль, стиль художньої літератури, стиль публіцистичної мови, стиль повсякденної мови. Схожу класифікацію, пропонуючи дещо інші терміни, надає Д. Е. Розенталь: розмовний, науковий, офіційно-діловий, публіцистичний, літературно-художній. В. П. Мурат виділяє сім функціональних стилів, розщеплюючи науковий стиль на науковий і професійно-технічний. До зазначених стилів додаються поетичний і газетно-політичний.

Лінгвістичні особливості, притаманні тому чи іншому функціональному стилю, зокрема, науковому, складаються під впливом типових умов, форм і цілей комунікації, властивих даному виду спілкування, і відображають типові відносини між комунікантами. З різних визначень наукового стилю провідним залишається визначення, надане В. В. Виноградовим, побудоване на диференціації стилів, згідно їх основними функціями (спілкування, повідомлення і вплив) в комунікативному акті. Відповідно до цієї концепції науковий стиль виділяється як один з функціональних стилів на основі своєї головної функції — повідомлення нової інформації в строгій, логічно

організований, лаконічний і об'єктивній формі. У такій формі природна мова здатна найбільш повно, вичерпно і адекватно виконувати комунікативне завдання обміну науковою інформацією.

У роботах Р.А. Будагова науковий стиль визначено як деяку сукупність загально-літературних засобів мови, які отримали певне комунікативне завдання, а саме повідомлення суворої наукової інформації в найбільш об'єктивній, узагальненій формі [2, с. 56]. Ця основна комунікативна функція зумовлює відбір певної сукупності загальнолітературних засобів мови (лексичних, граматичних і стилістичних) за допомогою яких передається наукова інформація.

Огляд робіт дослідників свідчить про те, що більшість стилістів визнають існування функціонального стилю науково-технічних текстів, проте використовують для його назви різну термінологію:

- стиль наукової мови (М. П. Кульган, М. П. Сенкевич);
- науковий стиль (Ф. Е. Розенталь, І. В. Арнольд);
- науковий і професійно-технічний (В. П. Мурат);
- науково-професійний стиль (А. Н. Мороховський, Р. С. Піотровський);
- стиль наукової прози (І. Р. Гальперін);
- функціональний стиль науково-технічних текстів (А. Л. Пумпянський).

Так як у даний час науково-технічний переклад набуває статусу самостійної дисципліни, ми вважаємо, що термін А. Л. Пумпянського "функціональний стиль науково-технічної літератури" є найточнішим з усіх перерахованих вище. Однак слідом за Ю. В. Сапожниковим ми виділяємо в науково-технічному стилі власне науково-технічний і технічний стилі в зв'язку з різними функціями і категоріями адресатів. На його думку, науково-технічний стиль функціонує в галузі досліджень, сфері викладу основ, обґрунтування гіпотез, термінології та позначення

вузьких понять, а технічному стилю відводиться роль мовного оператора і диспетчера (мови приписів і вказівок). Тобто технічний стиль має прикладний характер [12, с. 32].

Науково-технічні тексти виявляють цілий ряд граматичних, лексичних і стилістичних особливостей, що становлять особливу складність для перекладача, так як дані тексти розраховані, в основному, на певні професійні групи, які володіють специфічними екстралінгвістичними знаннями, і, отже, вимагають особливо ретельного аналізу. Науково-технічний стиль, згідно А. Л. Пумпянському, існує переважно в письмовій монологічного мовлення, і стильовими рисами цього стилю є підкреслена логічність, доказовість, точність (однозначність), абстрактність, узагальненість.

1.3. Жанрові різновиди китайських науково-технічних текстів

У даний час мова науки і техніки в силу зростання її соціокультурної значущості в суспільстві стає одним з самостійних об'єктів лінгвістичного вивчення на матеріалі різних мов. Інтерес до наукового тексту обумовлений новими завданнями, поставленими сучасною науково-технічною революцією перед прикладним і науковим мовознавством (автоматична обробка науково-технічних текстів, реферування наукових статей, стандартизація термінології, створення термінологічних словників з різних спеціальностей, науково-технічний переклад).

Проблема мовних жанрів займає одне з провідних місць в сучасних лінгвістичних дослідженнях. Більшість сучасних лінгвістів при вивченні мовних жанрів спираються на роботи М. М. Бахтіна. Інтерес до вивчення мовних жанрів простежується протягом усієї історії розвитку функціональної стилістики. Уже в перших роботах, виділяли в якості

особливого предмета дослідження функції і види мови, містилася ідея жанру як форми організації тексту.

У міру розвитку удосконалювався підхід до опису різноманіття мовних жанрів. Жанри виділяються відповідно до професійних сфер. Тематичний зміст, стиль і композиція нерозривно пов'язані воедино у висловлюванні і визначаються, таким чином, специфікою даної сфери комунікації. Кожне окреме висловлювання індивідуально, але кожна сфера використання мови розробляє «відносно стійкі тематичні, композиційні та стилістичні типи висловлювань, які називаються мовними жанрами» [17, с. 65]. Різноманітність жанрів дуже велика, тому що в кожній сфері людської діяльності існує свій репертуар мовних жанрів. Він диференціюється і зростає в міру того, як розвивається і ускладнюється сфера мовленнєвої діяльності.

В останні десятиліття жанроцентризм розглядається, як універсальний напрямок. Формується лінгвістична дисципліна, яка отримала назву "жанрознавство" [3, с. 54]. Відповідно виникає необхідність виявлення жанровизначаючих факторів і в зв'язку з цим вивчення соціокультурної обумовленості організації текстів.

У даний час активно розробляються підстави опису та систематизації мовних жанрів, уточнюється зміст центральних понять, пов'язаних з цією проблематикою, ведеться пошук базової одиниці мови, яка, на думку більшості дослідників, повинна бути досить змістовною. При цьому пошук здійснюється на перетині загальної теорії комунікації, лінгвістики тексту, прагматики, функціональної стилістики. До найбільш важливих теоретичних положень відносяться наступні: функціональний підхід до вивчення мовних жанрів; текстова спрямованість мовних жанрів; розподіл жанрів на первинні і вторинні, наявність жанрів не тільки в художній літературі, а й в будь-якій сфері діяльності, що свідчить про несяжну кількість жанрів, можливість трансформації і

переакцентуації мовних жанрів; вільний характер правил формування мовних жанрів.

На сучасному етапі розвитку даних досліджень прийшло усвідомлення того, що всі ці напрямки, в кінцевому рахунку, мають текстову спрямованість, що, в свою чергу, відкриває дорогу тексту, теорії мовних жанрів і дискурсу, в рамках яких розглядається науково-технічний текст.

Метою є вивчення основних жанрів науково-технічного тексту, дослідження композиційних, тематичних і стилістичних закономірностей їх будови, детермінованих науково-пізнавальною діяльністю.

Вивчення різних підходів до визначення жанру дозволяє розглядати жанр як специфічну, динамічну модель структурно-композиційної і мовної організації комунікативної різноманітності текстів, сформовану екстралінгвістичними факторами комунікації.

Науково-технічна література включає в себе широкий репертуар об'єктивного тематичного змісту з подальшою науково-технічною та галузевою диференціацією і когнітивною класифікацією. Постійно зростає кількість публікацій монографій, статей та інших науково-технічних жанрів, з'являються нові науково-технічні журнали, енциклопедії, науково-популярні журнали.

Диференціація наук і їх зв'язок з практикою породила новий тип: науково-технічні документи, які поділяються на організаційні і встановлюючі. Науково-технічні документи в основному це — плани або програми, звіти, інформація про результати досліджень. Така документація не публікується у великому обсязі, так як вона становить інтерес для обмеженого кола людей. До таких документів належать і дисертаційні дослідження. Письмові документи іноді за своїм обсягом перевищують опубліковані науково-технічні тексти [8, с. 140].

Розвиток науково-технічних текстів і науково-технічної документації, а також труднощі, пов'язані з пошуком науково-технічної

інформації, породили новий тип літератури, наукову інформатику, пов'язану з системами інформаційного пошуку і з розробкою галузевих стандартів. Інформатика розуміється в широкому сенсі як наука про закономірності запису, зберігання, переробки, передачі та використання інформації за допомогою сучасних технічних засобів, в основному за допомогою комп'ютера [5, с. 13]. Відповідна проблематика все більше входить в коло інтересів прикладної і теоретичної лінгвістики.

Хоча термін "жанр" і співвідноситься з класифікацією літературних творів, поза жанрами залишається велика кількість текстів: газетні статті, листи, звіти, наукові статті, дисертації, анотації, які називаються мовними жанрами, технікою вираження, композиційною формою, видом редагування. З появою лінгвістики тексту вся ця термінологія уніфіковалася в рамках типу тексту. Ці типи тексту або жанри, різноманітність яких величезна, також повинні бути вивчені з точки зору їх жанрових характеристик і типологізації.

До жанрів наукової прози належать такі типи текстів:

- 1) академічні (власне наукові тексти), представлені наступними жанрами: монографія, стаття, дисертація, науково-технічний звіт, тези, доповідь, повідомлення, виступ;
- 2) інформаційно-реферативні наукові тексти (реферат, анотація);
- 3) довідково-енциклопедичні наукові тексти (енциклопедія, словник, довідник);
- 4) науково-оцінні тексти (рецензія, відгук, експертний висновок);
- 5) науково-навчальні тексти (підручник, навчальний посібник, лекції);
- 6) інструктивні тексти (інструкція, керівництво, супровідні документи, програми);
- 7) науково-ділові тексти:
 - а) науково-технічна документація (патент, авторське свідоцтво, опис винаходу, стандарт, технічна умова, специфікації);

b) управлінські тексти (акти, заявки, рекомендації, договір, проект, постанова, вказівка, плановий документ, звіт) [2, с. 47].

У жанрі, як справедливо зазначає Ю. В. Ванніков, перетинаються всі фактори, що сприяють організації тексту [2, с. 45-48]. Класифікація чинників, що створюють той чи інший жанр наукової літератури, досить складна. Провідну роль в становленні жанрів відіграють ті соціально-культурні функції, які мають наукові твори, тобто специфічні комунікативні завдання, які вони виконують.

Крім того, в науковій літературі можуть виникнути і додаткові комунікативні установки:

- 1) усний виклад наукового знання,
- 2) узагальнено стислий виклад нового наукового знання,
- 3) оцінка наукового знання, що включає рекламування наукових досягнень,
- 4) популяризація наукового знання.

Реалізація цих комунікативних функцій, що беруть участь у формуванні жанру і його різновидів, безпосередньо пов'язана з відбором лінгвістичних засобів, перш за все з відбором оптимального функціонально-сміслового типу мовлення і оптимальних стилістичних прийомів, тобто з особливим відбором і особливою організацією лінгвістичних засобів.

Вивчення жанрової варіативності китайського науково-технічного тексту дозволяє виявити специфіку науково-технічної статті, як первинного жанру, і специфіку науково-технічного реферату, як вторинного жанру. Науково-технічна стаття — це первинний письмовий жанр наукового тексту, завданням якого є постановка і рішення однієї наукової проблеми, що має середній обсяг, конвенціональну структуру, систему посилань і вихідних даних. Композиційна схема науково-технічної статті складається з трьох частин. Перша частина включає реферативний розділ (назва статті, ім'я та прізвище автора, реферат,

ключові слова). Друга частина пов'язана з корпусом статті, тобто з її безпосереднім змістом, в рамках якого виділяються такі прагматичні блоки, як вступ, матеріали і методи, результати, дискусія, висновок, подяка.

У сучасній науково-технічних текстах різко збільшився обсяг вторинних жанрів. Цей процес відбувається в умовах подальшого розвитку науки і техніки та інформаційних переважень адресатів. У зв'язку з цим особливого значення набуває вивчення вторинної наукової інформації. Вторинні жанри будуються за цілком певними правилами і включають реферати, анотації, рецензії, науково-технічні огляди, протоколи засідань наукових співтовариств, тобто, це тексти, утворені на основі аналітико-синтетичної переробки первинної наукової інформації.

1.4. Особливості перекладу китайських науково-технічних текстів

Переклад є однією з найдавніших і найскладніших діяльностей, здійснюваних людиною, однак, незважаючи на постійні дослідження різних аспектів перекладу, деякі питання як і раніше не мають однозначного рішення. До числа таких питань відноситься проблема оцінки якості перекладу.

На сьогоднішній день це питання цікавить не тільки вчених-лінгвістів, але і бюро перекладів, міжнародні організації та провідні навчальні заклади. Крім того, незважаючи на досить велику кількість вже існуючих теоретичних підходів до вирішення даної проблеми, неможливо виявити універсальний підхід, який не має недоліків. Навіть після того, як з'явилися міжнародні та європейські стандарти якості перекладів, однозначного вирішення даного питання не з'явилося, оскільки стандарти не містять чітких і універсальних критеріїв оцінки якості перекладу.

Для опису якості перекладу в теорії перекладу використовують поняття «еквівалентність» і «адекватність». Вчені вкладають різний зміст в ці терміни, що вносить ще більшу плутанину в їх вживання.

У сучасній теорії перекладу термін «еквівалентність» визначається як «відповідність двох текстів: тексту оригіналу і тексту перекладу» [27, с. 49]. Оскільки еквівалентність перекладу має об'єктивну мовну основу, існує можливість виміряти її величину шляхом емпіричного порівняння текстів оригіналу і перекладу. Крім того, це поняття має на увазі, що результат перекладу повинен бути максимально близький до оригіналу.

Згідно з тлумачним перекладацьким словником еквівалентність полягає в «максимальній ідентичності всіх рівнів змісту текстів оригіналу і перекладу» [44, с. 220-221].

Також Дж. Кетфорд під еквівалентністю розуміє відповідність оригінального і перекладного тексту за функцією на рівні тексту в цілому [38, с. 53].

Схожої точки зору дотримується німецький дослідник А. Нойберт, який визначає еквівалентність як відповідність текстів оригіналу і перекладу з прагматичної точки зору [23, с. 44].

Вчений Л. С. Бархударов вважає, що еквівалентність — це максимально можлива повнота передачі інформації, що міститься в початковому тексті, при суворому дотриманні норм ПМ [3, с. 32].

Таким чином, перекладацька еквівалентність передбачає досягнення максимальної подібності, так як теорія перекладу визнає, що тексти оригіналу і перекладу завжди в тій чи іншій мірі відрізняються. Виходячи з цього можна зробити висновок, що еквівалентність тексту перекладу оригіналу є відносним поняттям.

В. С. Виноградов також дотримується подібної точки зору і допускає, що не кожен текст повинен бути еквівалентний оригіналу, а ступінь еквівалентності буде залежати від безлічі факторів, таких, як

навик перекладача, метод перекладу, тип тексту і особливості мов і культур [7, с. 31].

Однак думки лінгвістів з приводу критерію еквівалентності розходяться. Наприклад, видатний вчений і перекладач Мері СнеллХорнбі вважає, що цей критерій абсолютно недоречно використовувати при оцінці якості перекладу, так як він «створює ілюзію симетрії мов і спотворює основні проблеми перекладу» [41, с. 170].

А. Д. Швейцер розділяє ступінь еквівалентності, тобто рівні відповідності текстів оригіналу і перекладу, наприклад, синтаксичний, семантичний, прагматичний та інші. Найнижчим ступенем еквівалентності він вважає синтаксичну еквівалентність, яка досягається якщо одиницею перекладу вважається слово. Даний ступінь практично виключає можливість збереження неособистої форми дієслів [33, с. 99].

Ті видатні мовознавці та перекладачі, які вважають критерій еквівалентності основним поняттям перекладу, «розрізняють п'ять видів еквівалентності: денотативну, конотативну, текстуально-нормативну, прагматичну, формальну» [28, с. 86].

В. Коллер характеризує їх таким чином:

- денотативна еквівалентність — передача закладеної в оригіналі інформації про екстралінгвістичну реальність;
- конотативна еквівалентність — дотримання стилістичних особливостей;
- нормативна еквівалентність — дотримання жанрових особливостей оригіналу;
- прагматична еквівалентність — адаптація до рівня знань потенційного читача;
- формально-естетична еквівалентність — здійснення на читача того ж естетичного ефекту, який має оригінал [40, с. 64-65].

Однією з основних труднощів перекладу є підбір еквівалентних одиниць. В. Н. Комісаров виділяє п'ять рівнів еквівалентності, виходячи з того, яка одиниця перекладу обрана за основу. У даній класифікації рівень еквівалентності означає рівень смислової схожості оригіналу і перекладу, яка визначається конкретною одиницею перекладу, що зберігається при перекладі:

1. Мета комунікації. До цього рівня відноситься збереження неологізмів, афоризмів, народних прислів'їв і приказок, а також усталених виразів. Мету комунікації найскладніше зберегти при перекладі, оскільки в силу культурних особливостей мови оригіналу не завжди просто зрозуміти справжні цілі.
2. Опис ситуації. Даний рівень включає в себе збереження мети комунікації, а також вказівок на позамовну ситуацію.
3. Висловлення. На даному рівні необхідно зберегти мету комунікації, вказівки на ситуацію, а також способи опису цієї ситуації. В даному випадку перекладач змушений вдатися до таких прийомів, як поширення конкретних одиниць, конкретизація, генералізація або заміна.
4. Повідомлення. Перекладачеві потрібно зберегти мету комунікації, вказівки на ситуацію, способи опису цієї ситуації, а також синтаксичні структури оригіналу. Для цього перекладачі, як правило, використовують прийоми перестановки і заміни.
5. Мовні знаки. Даний рівень еквівалентності визнається самим нижчим і простим, оскільки означає дослівний переклад тексту. Від перекладача вимагається зберегти зміст і стилістичні характеристики оригіналу.

Таким чином, при перекладі необхідно не тільки зберегти всі комунікативні завдання і мету спілкування, а й пам'ятати, що «в перекладі зіставляються не тільки дві мови, а й дві культури» [27, с. 54].

Для збереження еквівалентності перекладач повинен використовувати відповідності, які можна поділити на дві групи: однозначні еквіваленти (топоніми, наукові і технічні терміни, найменування організацій, партій і т.д.) і варіантні відповідності (багатозначні слова, значення яких безпосередньо залежить від контексту). У разі відсутності у будь-якої одиниці відповідності, перекладач змушений вдатися до трансформації, щоб зробити переклад адекватним.

Більшість перекладачів традиційно пов'язують поняття якісного перекладу з терміном «адекватний переклад». На сьогоднішній день це найбільш повне поняття, яке включає в себе всі вимоги до якості перекладу.

Адекватний переклад забезпечує повноцінну міжмовну взаємодію в конкретних умовах. Адекватність перекладу передбачає, що текст перекладу відповідає очікуванням, покладених на нього учасниками взаємодії. Лінгвісти розглядають цей критерій як «відповідність перекладеного тексту меті перекладу» [2, с. 128].

На думку Р. К. Міньяр-Белоручева адекватний переклад означає «відтворення єдності змісту і форми оригіналу засобами іншої мови» [21, с. 188]. Однак це визначення недостатньо повно відображає суть поняття і тому не може бути визнано універсальним.

Л. Л. Нелюбин вважає, що адекватним перекладом можна вважати той переклад, який був проведений на рівні достатньому для передачі повного плану змісту і дотримання всіх норм мови [44, с. 34].

Німецький лінгвіст В. Гладров визначає термін «адекватність перекладу» наступним чином: «Адекватністю називається системна відповідність типів ситуацій (мовних жанрів і жанрів тексту) на основі їх комунікативної ідентичності. При цьому можливі відмінності в їх структурній еквівалентності» [8, с. 26-35]. Дана точка зору є цілком обґрунтованою, оскільки передбачає, що головна мета адекватного

перекладу — це забезпечення комунікативного завдання на максимальному рівні еквівалентності при дотриманні жанрово-стилістичних вимог оригіналу і при відсутності порушень норм мови, на яку здійснюється переклад.

Найбільш конкретні параметри адекватного перекладу сформулювали Т. Р. Левицька і А. М. Фітерман:

- 1) правильна, точна і повна передача змісту оригіналу;
- 2) передача мовної форми оригіналу;
- 3) бездоганна правильність мови, на яку робиться переклад [15, с. 31].

Розберемо кожне з трьох основних вимог адекватного перекладу докладніше:

1. Адекватний переклад повинен передавати зміст оригіналу або укладені в ньому типи інформації, а саме когнітивну, оперативну, емоційну і / або естетичну. Крім того, переклад повинен забезпечувати максимально можливу повноту і точність передачі того комунікативного ефекту, який планував здійснити на адресата автор початкового тексту.
2. Для досягнення адекватності перекладу перекладач повинен дотримуватися норм вихідної мови і мови перекладу, до яких відносяться лексичні, граматичні, жанрово-стилістичні та узуальні норми мови. Адекватно перекладений текст сприймається адресатом природно, так якщо б він спочатку був створений на мові перекладу.
3. Адекватний переклад забезпечує виконання прагматичного завдання, поставленого учасниками спілкування відповідно до конкретної ситуації спілкування. Перш за все адекватно перекладений текст буде зрозумілий учасникам спілкування. Для цього перекладач може використовувати різні прийоми прагматичної адаптації та способи модифікації тексту, серед яких

пояснення реалій, стилістичні зміни, згладжування загальнокультурних конфліктних ситуацій і інші.

Всі вимоги, описані вище, мають певну ієрархію. Перш за все переклад повинен виконувати необхідні прагматичні завдання. Наступна за значущістю вимога — це дотримання норм мови, особливо жанрово-стилістичної норми, оскільки саме вона задає тип мовлення і параметри майбутнього тексту перекладу. Кінцевою вимогою є еквівалентність перекладу. Ця вимога повинна дотримуватися за умови виконання двох інших критеріїв.

Таким чином, наведені вище вимоги дозволяють вивести наступне визначення адекватного перекладу: «адекватний переклад — переклад, що забезпечує прагматичні завдання перекладацького акту на максимально можливому для досягнення цієї мети рівні еквівалентності і не допускає порушення норм мови» [27, с. 68].

Вирішуючи прагматичні завдання, перекладач може відмовитися від максимально можливої еквівалентності і вдаватися до застосування лексичних (конкретизація, генералізація, модуляція, цілісне перетворення) і лексико-граматичних (додавання, опущення, антонімічний переклад, компенсація) трансформацій.

Однак до трансформацій перекладач вдається тільки, якщо він усвідомлює, що еквівалента для будь-якої одиниці не існує, або використання еквівалента для даної одиниці оригіналу неможливо.

У ряді випадків поняття «адекватність» вважається повноцінним синонімом поняттю «еквівалентність». Наприклад, Дж. Кетфорд визначає перекладацьку еквівалентність як адекватність перекладу [38, с. 54]. Однак інші вчені, наприклад, В. Н. Комісаров, розмежовують поняття еквівалентності та адекватності перекладу, хоча і визнають, що вони тісно пов'язані між собою.

У сучасному перекладознавстві, незважаючи на схожість термінів еквівалентності та адекватності перекладу, їх прийнято розділяти.

Еквівалентність має на увазі максимально можливу в конкретних умовах смислово схожість текстів оригіналу і перекладу, а також збереження лексичної складової та організацію текстів. Під адекватністю розуміють збереження стилістичних особливостей, точність перекладу ідіом і фразеологізмів, збереження семантики і комунікативного аспекту.

Адекватний переклад передбачає деякі жертви еквівалентністю для вирішення головного завдання перекладу, тобто збереження інтелектуального і емоційного впливу оригіналу. Іншими словами, еквівалентність має максимальний характер, а адекватність — оптимальний.

Еквівалентність означає рівноцінність тексту оригіналу і перекладу, а адекватність є оціночним терміном, який служить для того, щоб встановити ступінь еквівалентності в перекладному тексті. Іншими словами, еквівалентність є критерієм першого порядку, який аналізує відповідність змісту оригінального і перекладного тексту, схожість лексичної і синтаксичної будови. Адекватність є критерієм другого порядку, який надає можливість виявити відповідність або невідповідність семантичного, стилістичного і прагматичного аспектів тексту перекладу оригіналу [22, с. 76].

Технічний переклад — це переклад текстів на технічну тематику, зокрема, документів різної спеціалізації, всілякої довідкової літератури, різних словників, сертифікатів відповідності продукції, інструкцій по експлуатації, інженерних планів, науково-технічних статей, ділових контрактів.

Складність технічного перекладу полягає в тому, що він повинен бути максимально точним, тому що найменші похибки перекладу можуть змінити смислове навантаження тексту. Оформлення перекладеного тексту здійснюється строго у відповідності з прийнятими стандартами, визначальними стиль і особливості технічного перекладу. Оскільки

тексти різні за характером, їх переклад повинен здійснюватися з урахуванням особливостей конкретного жанру.

Якщо мова йде про науковий або науково-технічний текст, то крім знання прийомів перекладу вимагається володіння термінологією та областю знань, описуваною в тексті. У науковій літературі існують різні підходи до класифікації перекладу за формами, видами та жанрами. За висловом А. Л. Пумпянського: "Переклад наукової і технічної літератури є особливою дисципліною, що виникла на стику лінгвістики, з одного боку, і науки, і техніки — з іншого. Тому переклад наукової і технічної літератури треба розглядати як з мовознавчих, так і наукових і технічних позицій, з приматом перших при дослідженні загальномовних питань і друге — при розгляді вузької термінології" [6, с. 19].

Переклад науково-технічних текстів — це сфера перекладацької діяльності, в якій професійне виконання роботи можливе тільки висококваліфікованими технічними фахівцями, які добре знають предметну область і її специфічну термінологію, в достатній мірі володіють іноземною мовою і вміють грамотно викладати свої думки мовою перекладу, зберігаючи суть і стиль оригіналу. Хороша лінгвістична підготовка, обов'язково включає перекладацькі вміння і навички, істотно впливає на професійну компетентність сучасного фахівця. Все більшу затребуваність на ринку праці набувають перекладачі, здатні отримувати, обробляти і точно передавати необхідну професійно значущу інформацію з вихідної мови на мову перекладу, грамотно перекладати супровідну документацію або тексти науково-технічної спрямованості і впевнено діяти в сучасному інформаційному середовищі.

В основі стилю сучасних технічних текстів лежать норми письмової мови зі специфічними характеристиками лексичного ладу, граматики і способу викладу матеріалу. Це формально-логічний стиль, який характеризується точністю, безособовістю і відсутністю емоційного

забарвлення. Лексичні одиниці відбираються з особливою ретельністю для максимально точної передачі змісту. Велику питому вагу мають службові слова і слова, що забезпечують логічні зв'язки між окремими елементами опису. Особливе значення відводиться аббревіації як особливого типу номінативних знаків. У граматиці використовуються тільки твердо встановлені в письмовій мові граматичні структури і норми. Широко поширені пасивні, безособові і невизначено-особисті конструкції. Логічне виділення здійснюється за допомогою інверсії. Як зазначає Я. І. Рецкер, основною формою речень в науковій і технічній літературі служать складносурядні і складнопідрядні речення з переважанням іменників, прикметників і неособистих форм дієслова. Це обумовлює широке вживання складених прийменників і сполучників, неособистих форм дієслова у функції доповнення та обставини, інфінітивних, дієприкметникових і герундіальних зворотів [8, с. 76].

Однією з особливостей науково-технічних текстів є те, що тексти технічних довідників, каталогів, описів поставок, технічних звітів, специфікацій та інструкцій можуть іноді містити речення, в яких відсутній присудок або підмет. У технічних довідниках зустрічаються цілі відрізки, що складаються з перерахувань. Описи поставок, специфікацій, технічні звіти і каталоги складаються звичайно за твердим шаблоном і навантажені спеціальною термінологією.

Переклад науково-технічних текстів повинен відповідати наступним вимогам: еквівалентність, адекватність, інформативність, логічність і чіткість викладу. Щоб переклад науково-технічного тексту був адекватним і еквівалентним, тобто якісним, перекладачеві необхідні загальні та специфічні навички, вміння і наступні знання: теоретичні — про фонетичний, лексичний і граматичний лад іноземної мови (лексичні одиниці, граматичні правила, словотвір); практичні — про особливості перекладу науково-технічних текстів (види перекладацьких трансформацій і відповідностей); лінгвістичні практичні знання (способи

перекладу: транслітерація, калькування, заміни, перестановки, додавання, опущення, способи описового і антонімічного перекладу); екстралінгвістичні знання (володіння достатньою інформацією для перекладу спеціалізованого тексту), необхідні у процесі перекладу тексту і побудови осмислених і адекватних речень на мові перекладу.

Для успішного перекладу науково-технічних текстів перекладачеві необхідно мати певний лексичний запас, в тому числі спеціальних термінів; знати специфічні граматичні конструкції іноземної мови; знати лексичні, граматичні та стилістичні правила перекладу; особливості побудови словника і вміти ним користуватися; орієнтуватися в специфічній сфері наукового знання, до якої відноситься текст. Основні функціональні риси перекладу текстів наукового стилю універсальні і зустрічаються у всіх мовах. Під еквівалентністю в перекладі розуміють збереження відносної рівності змістовної, смислової, семантичної, стилістичної і функціонально-комунікативної інформації, що міститься в оригіналі і перекладі. При якісному перекладі еквівалентність передбачає рівність між початковим і кінцевим текстами. Адекватність — це відповідність перекладу вихідним комунікативним умовам. Логічність, як риса наукової літератури викладу, пов'язана з синтаксичними особливостями наукового стилю. У синтаксичному ладі проявляється доказовість, аргументованість викладу наукового стилю. Скрупульозний відбір відповідних лексичних одиниць, що передають наукову інформацію, сприяє ясності і чіткості перекладу [10]. Стилiстична забарвленість і варіативність лексики науково-технічних текстів, як правило, обмежена. Стиль наукового викладу строго інформативний і стандартний. Велику роль у створенні наукових текстів відіграють загальнонаукові слова. У різних науково-технічних текстах зустрічаються типові клішовані словосполучення, вони спрощують сприйняття інформації, сприяють однозначності її подання. Лексика наукового стилю має наступні загальні особливості: загальнокнижна, нейтрально

забарвлена термінологія; переважне використання абстрактних іменників; вживання полісемантичної лексики; термінологічні інтернаціоналізми і професійні жаргонізми; науково-технічна однорідність лексичного складу; відсутність загальноновживаної, розмовної лексики.

Перекладаючи специфічну технічну інформацію, досвідчений перекладач створює потенційно динамічний інтертекстуальний простір. Слід зазначити, що в науковому стилі джерелом інформації є ті ж лексичні, граматичні та стилістичні засоби створення образності і оцінки, що і в інших стилях. Н. М. Разінкіна вважає, що "... адекватний опис суті мовних особливостей наукової прози вимагає вивчення їх емоційних якостей; людське мислення є єдністю логічного і чуттєвого пізнання дійсності" [7, с. 24]. Ще одна складність перекладу технічних текстів — це розбіжність вимог до всіляких скорочень, а також параметри, прийняті в різних країнах і відрізняються один від одного. Абревіатури також можуть відрізнятися, що викликає певні складнощі для перекладача. Деякі абревіатури або скорочення можуть бути незрозумілі навіть технічним фахівцям; вони можуть перешкоджати якісному перекладу.

Труднощі перекладу наукового тексту пов'язані також з внутрішньомовною інтерференцією граматичних явищ і необхідністю володіння основними поняттями загальної теорії тексту, перш за все, таким, як зв'язність. Усвідомлення важливості поняття зв'язності при перекладі наукового тексту дозволить уникнути багатьох перекладацьких невдач, пов'язаних з бажанням змінити структуру параграфа, речення, розчленувати текст оригіналу. Порушення норм перекладу отримало назви буквальний і вільний переклади. Буквальним перекладом є недостатньо трансформований переклад. Л. С. Бархударов визначає буквальний переклад як "переклад, здійснюваний на більш низькому рівні, ніж той, який необхідний для передачі незмінного плану змісту при дотриманні норм мови". Навпаки, вільний переклад — це "переклад, здійснений на більш високому рівні, ніж той, який достатній для передачі

незмінного плану змісту при дотриманні норм мови". На думку Л. С. Бархударова це нерідко відбувається в художньому перекладі, коли "вихідні речення перекладаються як неподільні одиниці, тоді як їх цілком можна було б перекласти на рівні словосполучень і навіть окремих слів" [3, с. 26]. Всі помилки, що зустрічаються в перекладі, Г. М. Стрілковський і Л. К. Латишев поділяють на смислові та нормативні, а смислові, в свою чергу, ділять за ступенем спотворення сенсу на дві групи: спотворення і неточності. До спотворень слід віднести такі помилки, які повністю спотворюють зміст висловлювання і істотно дезінформують адресата перекладу [9, с. 128]. Спотворення оригінального наукового тексту свідчать про неправильне сприйняття перекладачем відповідного граматичного явища.

Переклад науково-технічних текстів неможливий без використання джерел лінгвістичної і технічної інформації, якими повинен користуватися перекладач як мовна особистість, і в яких він повинен добре орієнтуватися. Кожен професійний перекладач науково-технічних текстів і документації повинен мати у себе під рукою цілий арсенал допоміжних засобів. Це науково-технічна, довідкова література різної тематичної спрямованості, спеціалізовані тематичні та лінгвістичні словники, які допоможуть перекладачеві уникнути неточностей і стилістичних помилок в обох мовах. Технічний переклад передбачає не тільки переклад слів з однієї мови на іншу, а й застосування цілого комплексу знань, як лінгвістичних, так і вузькоспеціалізованих. Тільки маючи різнобічні і спеціальні знання, володіючи гнучкістю мислення перекладач може зробити повноцінний кваліфікований переклад і точно передати зміст документа, що перекладається у відповідній оригіналу формі, не порушуючи при цьому норми мови, на яку здійснюється переклад. Сучасний кваліфікований перекладач повинен вміти синтезувати прийоми наукового і художнього перекладу, знати термінологію і бути компетентним в області здійснення науково-

технічного перекладу, особливості якого визначаються точністю, безособовістю і відсутністю емоційного забарвлення, а процес перекладу є своєрідною мовною діяльністю, спрямованою на найбільш повне відтворення на іншій мові змісту і форми іншомовного тексту.

Переклад — це складний механізм інтерпретації сенсу вихідного тексту і створення подібного йому еквівалентному тексту на мові перекладу.

У процесі перекладу, ми виявили деякі труднощі. Найбільш значні з них пов'язані з невмінням правильно застосовувати перекладацькі трансформації. У більшості випадків це відбувається через нестачу досвіду у початківців перекладачів. А при перекладі тексту на іноземну мову перекладачеві необхідно застосувати безліч трансформацій для максимальної схожості з текстом оригіналу. Е. А. Скопцова і Є. В. Савіна також займалися розглядом даної проблеми [26, с. 76].

Більшість вчених мають на увазі під терміном "перекладацькі трансформації" різні перетворення, які допомагають нам здійснити трансформацію одиниць тексту оригіналу в одиниці тексту перекладу. Текст оригіналу при цьому не змінюється, створюється лише йому подібний текст на іншій мові. Прийнято вважати, що перекладацькі трансформації — це міжмовне перефразування, що відрізняється від перетворень в межах однієї мови. Але при цьому кожен учений пояснює термін "перекладацькі трансформації" по-різному, надаючи різні відтінки його значення. Наприклад, Яків Йосипович Рецкер тлумачить термін «перекладацькі трансформації» як прийоми логічного мислення, за допомогою яких перекладач трактує сенс одиниць в контексті мови перекладу [25, с. 57]. Бархударов Леонід Степанович же вважає, що перекладацькі трансформації — це різні міжмовні перетворення, які використовується для того, щоб досягти максимально можливої еквівалентності перекладу [3, с. 78]. А на думку Швейцера Андрія Давидовича, перекладацькі трансформації здійснюються в

метаморфічному сенсі, він також вважає, що трансформації є «перетворенням» [34, с. 46]. Кожна з точок зору, без сумніву, заслуговує розгляду, але найближча нам думку Л. С. Бархударова.

При виконанні перекладу міжмовних одиниць необхідні спеціальні способи перетворення і також ми повинні враховувати низку різних факторів: психологічний, культурологічний і мовний.

Завдяки мовному фактору перекладач використовує різні види трансформацій певних одиниць тексту оригіналу. Наприклад, калькування, транслітерацію, перекладацький коментар, модуляцію, граматичну заміну і т.д.

Існує безліч різних точок зору, що стосуються поділу перекладацьких трансформацій на види. Але більшість вчених все ж поділяють основні трансформації на лексичні, на лексико-семантичні, граматичні та лексико-граматичні.

1. Лексичні трансформації.

Лексичні трансформації висловлюють змістовне і формальне ставлення між лексичними одиницями у вихідному тексті і перекладному. До формальних трансформацій ми можемо віднести такі прийоми, як перекладацьке калькування, перекладацька транслітерація і транскрипція. Широке застосування має поєднання трансформацій. Наприклад, транскрипції і транслітерації.

- Під калькуванням розуміють запозичення лексичних одиниць іноземної мови за допомогою буквального перекладу.
- Перекладацька транслітерація — це також метод запозичення, за допомогою якого запозичується написання слів іноземної мови.
- Під транскрипцією розуміють якесь запозичення іноземних слів, що несе в собі збереження мовної форми.

2. Лексико-семантичні заміни.

Одним з найбільш поширених способів перекладу лексичних одиниць вихідного тексту є застосування в перекладі одиниць текста перекладу, значення яких відрізняється від значення одиниць вихідного тексту, але може бути перетворено з них за допомогою різних логічних перетворень. Основними прийомами лексико-семантичних заміन вважаються *генералізація, конкретизація, модуляція* значення одиниці вихідного тексту.

- Під генералізацією розуміють зміну одиниці мови перекладу, яка має найбільш вузьке значення на одиницю вихідної мови з широким значенням.
- Конкретизацією вважається заміна лексичних одиниць мови оригіналу, які мають більш широке значення на одиниці мови перекладу з найбільш вузьким значенням.
- Модуляція (смісловий розвиток) — зміна лексичних одиниць вихідної мови на одиниці мови перекладу, смислове значення яких мається на увазі в значенні одиниці мови оригіналу.

3. Граматичні трансформації.

Граматичні трансформації включають в себе *граматичні заміни, членування речення, об'єднання речень, синтаксичне уподібнення*.

- При застосуванні граматичних заміи граматична одиниця мови оригіналу перетворюється в одиницю мови перекладу з іншим граматичним значенням. Даній зміні може піддаватися будь-яка граматична одиниця. Це прийом має на увазі не тільки використання в перекладі форм мови перекладу, а й відмову від застосування форм мови перекладу, подібних формам вихідної мови. Найпоширенішим видом граматичної заміи є заміна частини мови.

- Членуванням речень називається прийом, в результаті якого синтаксична структура речення в початковому тексті перетворюється в дві або більше структури мови перекладу.
- У результаті об'єднання речень синтаксична структура в початковому тексті перетворюється в одне складне речення за допомогою з'єднання двох або більше простих речень.
- Завдяки застосуванню синтаксичного уподібнення синтаксична структура тексту оригіналу перетворюється в подібну ж структуру на мові перекладу. Цей вид трансформації використовується в тому випадку, коли в мові оригіналу і мові перекладу є паралельні синтаксичні структури.

4. Лексико-граматичні трансформації.

До лексико-граматичних трансформацій належать компенсація, експлікація, антонімічний переклад.

- В результаті застосування компенсації смислові елементи, які були втрачені при перекладі одиниці мови оригіналу, відтворюються в тексті мови перекладу іншим засобом, можливо навіть в іншому місці тексту. Завдяки цим компенсується втрачений сенс, зміст вихідного тексту передається більш повно.
- При експлікації або описовому перекладі лексична одиниця мови оригіналу замінюється на словосполучення, яке дає більш повне пояснення даного значення на мові перекладу. Недоліком цього прийому вважається його багатослівність, тому його використовують тільки в тому випадку, коли можна застосувати досить коротке пояснення.
- Антонімічним перекладом слід вважати одним з видів лексико-граматичних трансформацій, за допомогою якого відбувається заміна негативної форми в оригіналі на ствердну форму в перекладі і навпаки.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що перекладацький вибір залежить від лінгвістичних чинників. Існують якісь обставини, без яких неможливо пояснення застосування перекладацьких трансформацій. До них відносяться відмінності мов оригіналу та перекладу, стилістичні особливості текстів оригіналу і перекладу, характерні риси мовних і мовленнєвих норм даних мов і власний стиль автора тексту оригіналу. Завдяки їм існує можливість досягнення адекватного перекладу.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

Отже, в першому розділі нами був проведений огляд робіт дослідників, результати якого свідчить про те, що більшість стилістів визнають існування функціонального стилю науково-технічних текстів, проте використовують для його назви різну термінологію: стиль наукової мови (М. П. Кульган, І. П. Сенкевич), науковий стиль (Д. Е. Розенталь, І. В. Арнольд), науковий і професійно-технічний (В. П. Мурат), науково-професійний стиль (А. Н. Мороховський, Р. С. Піотровський), стиль наукової прози (І. Р. Гальперін), функціональний стиль науково-технічних текстів (А. Л. Пумпянський).

Так як в даний час переклад науково-технічних текстів набуває статусу самостійної дисципліни, то провідним для нас залишається термін А. Л. Пумпянського "функціональний стиль науково-технічних текстів". Разом з визначенням, було зазначено принципову відмінність між стилем власне науково-технічних та технічних текстів, що полягає в тому, що стиль науково-технічних текстів функціонує в галузі досліджень, а технічний є стилем інструкцій та приписів і має прикладний характер.

Описуючи лінгвістичні особливості матеріалів науково-технічних текстів, вказано на важливу роль термінів в цілісній структурі даного типу текстів.

Було відзначено, що кожне дослідження термінологічної лексики спирається на власне визначення терміна, що часто носить дескриптивний або нормативний характер.

Ми виділили різницю між простим словом і терміном, вказавши, що термін має «специфічність вживання» і "змістовну точність" (С.В Гриньов).

Також було з'ясовано, що термін прагне до однозначності, повинен бути по можливості коротким і точним, але в той же час може змінити своє значення в залежності від контексту. Сучасні тенденції термінотворення все частіше демонструють, контекстну варіативність термінів, а також їх полісемічність, обумовлену елементарним розвитком понять і категорій.

РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИЧНІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ КИТАЙСЬКИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

2.1. Генералізація

Генералізація (заміна, при якій в перекладі слова вихідної мови відповідає слово з більш широким референціальним значенням [2, с. 165]) зустрічається лише в 7 реченнях.

1. 请给电池充一段时间电,再开机使用.
– *Нехай HUAWEI MediaPad зарядиться протягом декількох хвилин в відключеному стані.*

В оригіналі немає згадки відключеного стану, але кажуть, що потім можна включити пристрій і почати використовувати. З цього перекладач робить висновок про зарядку у вимкненому режимі і замінює другу частину речення на вираз "у відключеному стані". Також перекладач конкретизує часовий відрізок — "протягом декількох хвилин", в оригіналі — "деякий час". Крім того, відбувається **генералізація**: в оригіналі мова йде про акумулятор, тобто частина пристрою, в перекладі згадується сам пристрій повністю — «HUAWEI MediaPad».

При перекладі також зустрічаються речення, повністю трансформовані.

2. 您可以通过切换输入法选择您最喜欢的输入方式.
– *Для перемикання між методами введення: (перерахування дій).*

Відбувається повна трансформація речення як в структурному, так і в смисловому плані. Дослівний переклад даного речення: "Ви можете за допомогою переключення способів введення вибрати найбільш

вподобаний вам спосіб введення". У перекладі втрачається емоційність, виражена дієсловом 喜欢 — "подобатися", знаходиться безособовість і формальність викладу. Так як далі йде перелік дій для зміни способу введення, то речення скорочується і вказує потрібну в даному випадку інформацію.

Крім зазначених вище лексичних трансформацій при перекладі інструкцій до планшетних ПК з китайської мови на українську зустрічаються перетворення графічного характеру.

3. 组合音频插孔连接头戴式耳机 (带 话筒).

– *Комбіноване звукове гніздо. Дозволяє підключати гарнітуру.*

В даному реченні перекладач використовує напівжирний шрифт, щоб зробити акцент на важливій інформації.

4. 每次仅在 插槽 中 插入 一张 记忆卡.

– *В роз'єм для карт пам'яті можна вставити одночасно лише одну карту.*

Для акценту на використанні однієї картки пам'яті перекладач виділяє слово "тільки" курсивом.

Також трапляються випадки, коли в мові оригіналу слово має явну приналежність технічній лексиці, але втрачає її при перекладі на українську мову. Наприклад, 缺陷 — "недоліки". У китайській мові це слово має приналежність до технічного пласту лексики. Його так само можна перекласти словом "дефект", яке володіє приналежністю до наукового стилю. Однак перекладач вирішив прибрати "технічність", і в перекладі використовував загальноповсякденний еквівалент, тим самим зробивши текст більш простим і зрозумілим.

进行热交换 — "поглинати тепло". В оригіналі дане словосполучення складається з дієслова, що відноситься до загальноповсякденної лексики, і терміна іменника. Однак в перекладі 热交换 втрачає приналежність до термінологічної системи і стає словом із загальноповсякденної лексики.

Одним з варіантів перекладу, найбільш близьким до оригіналу, є «виробляти теплообмін».

Зустрічаються випадки, коли відбувається зміна способу вираження певних відносин. Наприклад, граматичний спосіб вираження категорії часу, завершеності, напрямки дії в перекладі замінюються на лексичний.

5. 例如, 您可以一边浏览网页, 一边下载文件.

– *Наприклад, Ви можете здійснювати пошук в Інтернеті під час завантаження програм.*

В оригіналі одночасність виражена за допомогою 一边 ... 一边. У перекладі одночасність зберігається, але виражається лексично — "під час".

6. 要开启平板电脑, 按住电源按钮直至您看到 Acer 徽标.

– *Щоб включити планшетний ПК, натисніть і утримуйте кнопку живлення, поки не побачите логотип Acer.*

У перекладі суб'єкт 您 відсутній, але проявляється у формі дієслова "побачити". 按住 в оригіналі є одним присудком, вираженим результативним дієсловом, який в перекладі розділяється на два однорідних присудків "натисніть" і "утримуйте".

При перекладі заголовків досить поширеним (в 16 реченнях з 180) є заміна дієслівного словосполучення на називне з типом зв'язку — управління. В даному випадку головне слово виражене іменником, утвореним від еквівалента китайського дієслова.

7. 使用记忆卡 (未提供).

– *Використання карт пам'яті (не додаються).*

2.2. Опущення і додавання

На другому місці за кількістю використань знаходяться **опущення** (в 11 реченнях) і **додавання** (в 10 реченнях з 180).

1. 在显示的弹出菜单中, 可以点击要执行的操作.

- У контекстному меню виберіть відповідну дію. 要执行的操作 можна перекласти як "необхідно виконати дію".

Дане словосполучення є семантично надлишковим, тобто його значення, можна витягти з тексту без його допомоги [7, с. 226]. Тому воно замінюється в перекладі на "сприятливу дію".

2. 点击主屏幕右上角的.

- *Щоб додати віджет на робочий екран, натисніть в правому верхньому куті екрану.*

Додавання підрядного мети, спочатку було відсутнє в оригіналі. Дане додавання можливо завдяки контекстній інформації.

3. 联想一键恢复系统是一个专为您备份和恢复计算机的软件.

- Lenovo OneKey Recovery System — це програмне забезпечення, розроблене для резервного копіювання та відновлення даних комп'ютера.

Дане речення з підметом і складним називним присудком в перекладі стає простим реченням з підметом і дієслівним присудком з прямим доповненням, тобто називна частина присудка оригіналу в перекладі стає прямим доповненням. Крім того, в якості визначення в китайському реченні виступає підрядне мети, яке в перекладі трансформується в поширене визначення до прямого **додавання**. Дослівний переклад 备份和恢复计算机 — "робити резервну копію і відновлювати комп'ютер". В даному випадку, тому що мова йде про програмне забезпечення, то стає очевидно, що мова йде кажу не про комп'ютер в фізичному плані, а про ті дані, які зберігаються в його

пам'яті. Дане уточнення має велике значення, тому що користувач може неправильно трактувати дане формулювання.

2.3. Калькування

1. 电源类型: 8 个热插拔3000W电源 模块, 支持N + N 冗余.

- *Джерела живлення 8 джерел живлення змінного струму 3000 Вт з можливістю гарячої заміни в режимі резервування N + N.*

"Тип живлення" в перекладі замінюється на "джерела живлення". 类型 не володіє значенням "джерело", однак дане значення з'явилося через об'єднання двох пунктів: "джерела живлення" і "тип живлення". 热插拔 – "гаряча заміна" має еквівалент в мові перекладу. В даному випадку термін запозичений з англійської мови і в китайській, і в українській. В обох випадках запозичення відбулися за допомогою прийому **калькування**. 电源 模块 має в українській мові еквівалент "блок живлення", "джерело електроживлення".

2. 空调器室内机 包括有 包围住 空调器侧部 和后部的 后壳体 以及 位与 前面 并与 后壳体紧密连接 的面板体.

- *Внутрішній блок кондиціонера включає задню частину корпусу, що охоплює бічну частину і задню частину кондиціонера, і основа панелі, яка встановлена на передній частині кондиціонера і щільно приєднана до задньої частини корпусу.*

У даному реченні зустрічається словосполучення 面板 体, яке має дослівний переклад з китайської на українську — "конструкція панелі". Цей переклад має загальне значення, яке може ввести читача в оману. Для

більш точного визначення даної частини кондиціонера необхідно звернутися до контексту та англійської мови. В англійській мові для 面板体 існує еквівалент "panel body", який українською звучить як "панель корпусу". Далі відбувається уточнення — "основна панель", що можливо завдяки контексту.

2.4. Конкретизація

Серед лексичних трансформацій при перекладі китайських інструкцій до планшетних ПК найпоширенішою є **конкретизація** (в 20 з 180 речень). Конкретизацією називається «заміна слова або словосполучення вихідної мови з більш широким референціальним значенням словом або словосполученням мови перекладу з вузьким значенням» [7, с. 210]:

1. 每按一次键,单词列表 就会变化.

– *Цей список буде звужуватися у міру натискання букв.*

В даному реченні відбувається **конкретизація** значення дієслова 变化 — "змінюватися", воно перекладається "звужуватися", що можливо

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

Лексичний аналіз особливостей перекладу науково-технічних текстів з китайської мови на українську виявив наступне:

Найбільш використовуваною лексичною трансформацією є **генералізація** (зустрічається 7 випадків застосування трансформацій). Рідше зустрічаються **опущення і додавання** (3 випадки), **калькування** (2

випадки) і **конкретизація** (1 випадок), які представлені в перекладах інструкцій на українську мову.

РОЗДІЛ 3. ГРАМАТИЧНІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ КИТАЙСЬКИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

3.1. Членування речення

Науковий стиль має певні лексико-граматичні особливості, які можуть зберігатися або трансформуватися при перекладі. Розглянемо деякі з них на прикладі текстів патентів до винаходів і їх перекладів на українську мову.

Одна з головних особливостей наукових текстів — речення з громіздкою структурою і великою кількістю другорядних і однорідних членів.

1. **通常**, 空调器室内机包括有包围住空调器侧部和后部的后壳体以及位与前面并与后壳体紧密连接的面板体, 所述后壳体和面板体围成空调器的内腔, 换热器, 控制元件, 风机部件均设置在所述内腔中, 所述面板体常用螺钉或卡扣方式固定在后壳体上; 随着空调市场的日益成熟, 消费者对空调的要求也越来越高, 商家花尽心思, 在空调面板上大做文章, 于是出现了带彩板的面板, 带有装饰画的面板, 以及两层结构的面板.

– *Із області техніки відомо, що внутрішній блок кондиціонера включає задню частину корпусу, що охоплює бічну частину і задню частину кондиціонера, і підстава панелі, яка встановлена на передній частині кондиціонера і щільно приєднана до задньої частини корпусу. Внутрішня порожнина кондиціонера, в якій встановлений теплообмінник, елементи управління і блок вентилятора, утворюється і закривається задньою частиною*

корпусу і підставою панелі. Основа панелі закріплена на задній частині корпусу гвинтами або засувками. Поряд з розвитком ринку кондиціонерів люди все більше і більше потребують кондиціонерів. Виробники приділяють велику увагу панелі кондиціонера і виробляють панелі з кольоровим покриттям, декоративним барвистим покриттям або подвійні панелі.

Усе складне речення оригіналу, що складається з декількох частин, розділене на кілька самостійних речень в перекладі. Перша частина безсполучникового речення перетворюється в перекладі в складне речення з підрядним означальним, тому що підмет першої частини речення і обставина місця у другій частині виражені одним об'єктом. В одній з частин речення (消费者对空调的要求也越来越高) підмет оригіналу в перекладі виступає як присудок, в зв'язку з чим доповнення оригіналу стає суб'єктом, який виконує дію. В оригіналі 于是 出现了带彩板的面板 є підрядним реченням, яке в перекладі стає доповненням до другого дієслівного присудка — "виробляють панелі з кольоровим покриттям, декоративним барвистим покриттям".

У відносно невеликому числі випадків (в 7 з 180 речень) зустрічається поділ складного речення на два і більше простих при перекладі.

2. HUAWEI MediaPad 预置了多种输入法,您可以通过屏幕键盘实现快速输入.
 - *На HUAWEI MediaPad є кілька клавіатур. Виберіть зручну для Вас клавіатуру.*

Складне речення розділене на два простих. В оригіналі є вказівка на завершеність дії і результат цієї дії, в перекладі вказується тільки факт наявності, вказівка на дію, а завершеність відсутня. У другому реченні присутня модальність, яка в перекладі перетворюється в наказовий спосіб. Інша частина речення повністю трансформується. Дослівний

переклад 通过屏幕键盘 实现快速输入«За допомогою екранної клавіатури здійснювати швидке введення». Перекладач використовує відмінне від даного формулювання: «виберіть зручну для Вас клавіатуру». Це пояснюється згадкою в попередній частині речення кількох способів введення тексту, що в перекладі було замінено на «кілька клавіатур». Наявність декількох клавіатур дозволяє перекладачеві зробити висновок про можливість вибору однієї з них.

В окремі речення можуть виділятися не тільки частини складного речення, але і смислові компоненти речення.

3. 点击屏幕 右下角 的 状态指示栏, 即可 打开 通知 面板查看 任务 进度 或 新 通知.

– *Щоб відкрити панель сповіщень, натисніть на рядок стану в нижньому правому куті екрану. Тепер Ви можете побачити нові повідомлення і завдання.*

Складне речення поділяється на складнопідрядне речення з підрядним мети і просте двоскладове речення. Розділені речення не відповідають частинам складного речення оригіналу. Їх поділ є смисловим. У складному українському реченні підрядне мети змінює свою позицію — воно ставиться на початок речення. Включена обставина мети в головному реченні на китайській мові в перекладі виступає в якості самостійного речення. Воно знаходить суб'єкт — "Ви" і показник модальності.

Також трапляються випадки, коли просте речення з однорідними членами речення поділяється на два більш простих речення.

4. 点击一个 窗口 小 工具, 保持 按住 并将其 拖动至 指定的 桌面 窗口后 松开.

– *Натисніть і утримуйте віджет, перетягніть його в потрібне місце на екрані. Потім відпустіть його.*

В оригіналі доповнення відноситься до першого присудка, в перекладі — до двох перших однорідних присудків.

Крім зазначених вище варіантів, може відбуватися розділення одного члена речення оригіналу на кілька членів речення або частин складного речення в перекладі.

5. 长按您要编辑的文本区域,直到出现蓝色箭头光标.

– *Щоб відредагувати текст, натисніть і утримуйте текстове поле, поки не з'явиться синій курсор.*

В оригіналі доповнення виражено окремим реченням, в перекладі воно розділяється на підрядне мети і пряме доповнення до присудком. Інша частина речення зберігає свою структуру в перекладі.

Крім поділу одного речення на два більш простих за структурою, може відбуватися зворотний процес — об'єднання двох речень оригіналу в одне складне речення в перекладі.

6. 您可以在桌面上添加日历,音乐播放器,天气时钟等小工具.通过这些小工具,您可以实时获取信息或快速地完成某些操作.

– *Додавши на робочий екран віджети, на зразок календаря або аудіоплеєр, Ви зможете отримувати інформацію в режимі реального часу і швидко переходити до необхідного додатку.*

Дана трансформація можлива завдяки наявності одного суб'єкта і однакового об'єкта в обох реченнях. Перше речення перекладається дієприслівниковим зворотом.

У текстах інструкцій ускладнене речення при перекладі може стати складним (складнопірядним).

7. 等待平板电脑启动.

– *Зачекайте, поки планшетний ПК завантажиться.*

Дане речення в оригіналі є ускладненим реченням з включеним доповненням. У перекладі воно стає складнопірядним реченням з

підрядним реченням часу. 启动 в оригіналі не володіє показниками результативності, але в перекладі результативність виражена досконалою формою дієслова ("завантажитися").

При перекладі інструкцій з китайської мови на українську складні речення трансформуються в прості.

8. 系统将在您使用平板电脑之前询问您几个问题.

– *Потім, відповівши на кілька запитань, ви зможете почати роботу з планшетним ПК.*

В оригіналі суб'єктом дії є 系统 — "система", 您 — об'єктом дії. Речення є складнопідрядним з підрядним часу, що виражає передумання, підрядна частина поміщена після підмета головного речення. У перекладі речення стає простим двоскладним, ускладненим дієприслівниковими зворотом (в оригіналі це група присудка головного речення). Граматична основа підрядного часу оригіналу в перекладі стає граматичною основою всього речення, таким чином об'єкт дії стає суб'єктом. Послідовність дій зберігається, але виражається в інший спосіб: в оригіналі за допомогою конструкції 在 ... 之前 — передумання, в перекладі з допомогою дієприслівникового звороту, також виражає передумання.

Прагнення україномовних інструкцій до безособовості і формальності проводить до зміни кількості головних членів речення, наприклад, двоскладному реченню оригіналу може відповідати односкладне узагальнено-особисте речення в перекладі.

9. 您还可以根据需要创建用于简易数据恢复的用户备份.

– *Можна також створювати власні резервні копії для швидкого відновлення в разі потреби.*

Підмет 您 при перекладі опускається, речення з двоскладного перетворюється в односкладне узагальнено-особисте. Оформлене у відповідності з правилами граматики китайської мови словосполучення

根据需要 займає позицію перед присудком, проте в перекладі еквівалент даного словосполучення ставиться в кінці речення. Це вказує на порівняно невелику важливість даної умови. В оригіналі визначення до 用户 备份 виражено підрядним мети 用于简易 数据 恢复, що на українську мову можна перекласти за допомогою підрядного визначального "які використовуються для швидкого відновлення даних", але для перекладу використовується обставина мети, що спрощує структуру речення. У перекладі також знаходить своє відображення службове слово 还 — "також", яке на відміну від оригіналу знаходиться в постпозиції до модального дієслова "можна". Опущення підмета і слова «даних» в словосполученні 数据 恢复 — "відновлення даних" пояснюється прагненням до безособовості україномовних інструкцій. Останнє опущення не впливає на семантичну складову речення, тому що опущена інформація легко заповнюється за допомогою контексту.

Також двоскладному реченню оригіналу може відповідати називне речення перекладу.

10. 将电源 适配器 插头上的 箭头与 主体对齐.

– *Паралельні стрілки на голівці і корпусі адаптера.*

Речення на китайській мові складається з інверсивного доповнення та присудка, при перекладі на українську мову речення трансформується в називне односкладне речення, в якому присудок оригіналу перетворюється у визначення до підмету.

Рідкісним способом перекладу є збереження структури однієї з частин речення і трансформація іншої частини.

11. 如果 电池长期 未 使用 或 电池电量 耗尽, 在 充电 时 HUAWEI MediaPad 可能 无法 正常 开机.

– *Якщо планшетний ПК довгий час не використовувався або акумулятор повністю розряджений, Ви не зможете включити*

HUAWEI MediaPad відразу ж після початку зарядки акумулятора.

При перекладі цього речення зберігається підрядне умови і його структура. У головному реченні відбуваються зміни: в оригіналі суб'єктом є пристрій, в перекладі — споживач, "Ви". Обставина часу змінює свою позицію — стає в кінці речення, а також уточнюється: 在充电时 — "під час зарядки" (досл.), в перекладі часовий відрізок звужується до "початок зарядки".

12. 您的平板电脑配有以下两种 USB 电源适配器中的一种: 一种具有固定插脚, 一种具有可拆卸插脚.

– *Планшетний ПК оснащений одним з двох видів мережевих адаптерів USB: з фіксованою виделкою.*

Збереження структури першої частини речення. Зміна положення визначення (в оригіналі — прийменник, в перекладі — постпозиція). Друга частина речення (після двокрапки) є двоскладні прості речення з однаковою структурою, в яких підмет — 一种, присудок — 具有, а прями доповнення виражені словом 插脚 і визначенням до нього (для кожного виду різним). У перекладі дані прості речення спрощуються до визначень.

Досить часто (в 16 з 180 речень) при перекладі відбувається опущення деяких частин або членів речення.

13. 切换主屏幕: 在主屏幕, 左右滑动屏幕可以切换主屏幕, 显示更多的快捷图标.

– *Перемикання між екранами: На екрані проведіть пальцем вліво або вправо.*

У перекладі опускається друга половина речення, тому що інформація в ній дублює вже сказане раніше.

14. 点击 Windows 通知区域中的安全删除硬件并弹出媒体图标, 等确定能安全移除后再断开设备.

- *Натисніть піктограму Безпечне вилучення пристроїв і дисків в області повідомлень Windows, щоб розірвати з'єднання перед тим, як виймати.*

В оригіналі описано чотири дії, які йшли послідовно. У перекладі зберігаються лише дві з них, також змінюється вид зв'язку між діями: послідовність стає метою.

При перекладі інструкцій до електронних приладів з китайської мови на українську зустрічається трансформація підрядних частин речень в обставини, які виражають ті ж смислові відносини, або підрядні речення, що виражають інші смислові відносини. Наприклад, підрядне умови може змінюватися в підрядне речення, що виражає часові відносини.

15. **开机 状态下, USB 端口 支持 充电功能.**

- *Коли комп'ютер включений, USB-порт підтримує функцію зарядки.*

В оригіналі перша частина речення є підрядним умови, утвореним 在 下, 在 при цьому опущене. На українську мову дане підрядне перекладеному підрядним часу, яке за змістом і формою близько підрядному умови.

16. **Novo 按钮关机 状态下, 按此 按键可 启动 联想 一键恢复 系统或 BIOS 设置 程序, 或者进入 启动菜单.**

- *Кнопка Novo коли комп'ютер відключений, натисніть цю кнопку, щоб запустити Lenovo OneKey Recovery System або програму настройки BIOS або увійти в меню завантаження.*

Підрядне умови оригіналу перетворюється в підрядне речення часу з відтінком умови в перекладі. В іншому структура речення перекладу повторює структуру речення оригіналу. В оригіналі 连接 USB 设备 є дієслівним словосполученням з видом зв'язку між компонентами —

управління. На українську мову дане словосполучення перекладено називним словосполученням з керуванням "Підключення пристроїв USB".

Підрядне часу може трансформуватися в підрядне речення умови.

17. 当电池电量大于20%时,带标记的USB端口支持关机状态下为外接USB设备充电.

– *Якщо рівень заряду батареї вище 20%, то за допомогою USB-порту з іконкою можна заряджати зовнішні пристрої USB, навіть якщо комп'ютер вимкнений.*

Перша частина складного речення, виражена підрядним часу і оформлена 当 ...时, на українську мову перекладена підрядним умови. У китайському реченні в якості підмета виступає USB 端口, в якості присудка — 支持, тобто дана частина речення є просте двоскладне речення, ускладнене обставиною мети і прямим доповненням. У перекладі на українську мову відбувається граматична трансформація структури речення: суб'єкт дії перетворюється на знаряддя дії і утворюється прийменником "за допомогою", простий дієслівний присудок стає дієслівним і має модальність можливості, обставина умови стає окремою підрядною частиною — підрядним умови.

18. 当您 需要输入文本时, 点击文本输入框, 屏幕键盘会自动开启.

– *Щоб відкрити екранну клавіатуру, натисніть на текстове поле.*

В оригіналі речення є складним з підрядним часу, яке трансформується в підрядне мети. Третя частина складного речення оригіналу при перекладі опускається, тому що дублює згадану раніше інформацію.

19. 首次 将 某一 USB设备插入计算机上的 特定 USB 端口时, Windows 将 自动 为该 设备安装驱动程序.

- *При першому підключенні пристрою USB до одного з USB-портів комп'ютера ОС Windows автоматично встановлює драйвер для даного пристрою.*

Підрядне часу оригіналу перекладається обставиною часу, тобто складнопідрядне речення оригіналу перетворюється в двоскладне поширене речення. Майбутній час, утворений допоміжним дієсловом 将, в українській мові не знаходить вираження, замість нього використовується дієслово у формі теперішнього часу. Словосполучення, оформлене прийменником 为, змінює свою позицію: з позиції перед присудком, що пояснюється правилами граматики китайської мови, воно переходить в позицію після поєднання присудка з прямим доповненням.

20. 启动平板电脑或将其从省电模式唤醒时,将显示主屏幕.

- *При запуску планшетного ПК або його виведення з режиму енергозбереження відкривається Початковий екран.*

Оригінальне речення є складнопідрядним з підрядним часу. Друга частина речення містить майбутнє час. Підрядне часу в перекладі трансформується в обставину часу, майбутній час змінюється на теперішній. Порядок проходження членів речення в перекладі зберігається.

21. 要查看扩展的主屏幕,向左或向右滑动手指.

- *Для перегляду розширеного початкового екрану проведіть вліво або вправо.*

Підрядне мети оригіналу трансформується в обставину мети в перекладі. Напрямок дії, виражене лексично (向左或向右), в оригіналі передуює присудок, в перекладі — знаходиться після присудка («проведіть вліво або вправо»).

22. 要在任一屏幕中更改或添加小工具,请参见第13页的主屏幕个性化设置.

- *Див. «Налаштування на початковому екрані» на стор. 13 для отримання інформації про зміну або додавання віджетів на будь-якому з екранів.*

В оригіналі речення є складнопідрядним з підрядним умови, що в перекладі стає обставиною мети і займає позицію в кінці речення.

При перекладі також може відбуватися зміна позиції в реченні частин складного речення або членів речення.

23. 短 按电源 按钮将 其唤醒.

- *Щоб вивести його з режиму сну, натисніть і відпустіть кнопку живлення.*

В оригіналі спочатку зазначено дію, потім мету. У перекладі, навпаки, мета передує дії.

24. 请避免频繁 反复 充电, 以 延长 电池 使用寿命.

- *Щоб збільшити термін служби акумулятора, не заряджайте його часто.*

Підрядне мети з постпозиції переходить в препозицію. Речення оригіналу можна дослівно перекласти як "будь ласка, уникайте багаторазової зарядки". Перекладач спрощує дане речення, роблячи його більш зрозумілим ("Ніколи не заряджайте його часто"). В даному випадку таке спрощення пояснюється особливістю адресата інструкції та її призначення, на які перекладачеві необхідно звертати увагу при перекладі [15, с. 56].

Зміна порядку певних членів речення обумовлено правилами граматики даних мов, дана трансформація зустрічається в 34 реченнях з 180. Наприклад, визначення в препозиції до визначеного може займати постпозицію в перекладі.

25. 本计算机 支持 下列类型 的 记忆卡.

- *Комп'ютер підтримує карти пам'яті наступних типів.*

Визначення 下列类型的 的 до прямого доповнення 记忆卡 — "карти пам'яті" займає позицію в українському реченні після визначеного слова.

Інверсійне доповнення та обставина в перекладі знаходяться після дієслова, до якого вони відносяться.

26. Acer Group对于 本 手册 包含 的 技术,编辑 错误或 疏忽 不应承担 责任.

– *Acer Group не несе відповідальність за технічні або редакційні помилки, а також за опущення будь-якої інформації в цьому посібнику.*

Доповнення в оригіналі займає позицію після підмета, в перекладі — після присудка. В оригіналі "помилки" мають при собі визначення 本手册 包含 的, яке в перекладі стає обставиною місця. Також при перекладі цього речення відбувається конкретизація: 疏忽 — "опущення" в перекладі стає "опущення будь-якої інформації".

3.2. Граматична заміна

1. 而 不同 之处是 高明 山 先生专利 号 SK87102256, 是 将 磁力 直接转换成 具有转动作 功的 机械力.

– *Відмінності ж полягають в тому, що в патенті N CN 87102256 Гао Мінгшана для прямого перетворення магнітної сили в механічну з метою отримання корисної роботи використовуються особливості кривої намагнічування для усунення сил відштовхування і застосування постійних магнітів в муфті і магнітних передачах.*

Дане речення відображає кілька особливостей текстів науково-технічного стилю. Перша особливість — використання простого речення

з підметом-іменником і присудком, вираженим дієслівним зв'язком. При перекладі ця особливість втрачається, присудок стає простим дієслівним. Інша особливість — використання спеціальної номенклатури — проявляється в номері патенту N CN 87102256. Даний номер вказує країну, в якій зареєстрований патент — Китай. Однак кожен патент має і міжнародний номер, тому в перекладі вказано не китайський номер патенту, а міжнародний, що допомагає при необхідності знайти даний патент в міжнародній системі. Остання особливість — вживання визначень, утворених однією або кількома синтаксичними групами. В даному випадку таким визначенням є 将 磁力 直接转换成 具有转动作 功的 机械 力. На українську мову його можна перекласти окремим визначальним підрядним реченням. Але знання в даній сфері науки дозволяють перекладачеві використовувати інший спосіб — визначення в перекладі перетворюється в обставину мети. У зазначеному визначенні також присутня така особливість наукового стилю як вживання пасивних конструкцій — 将 磁力, де 将 є книжковим варіантом 把.

Інша особливість текстів наукового стилю — пропуски службових слів в таблицях, графіках, специфікаціях.

2. 电源类型: 8 个热插拔 3000W 电源 模块, 支持 N + N 冗余.

– *Джерела живлення: 8 джерел живлення змінного струму 3000 Вт з можливістю гарячої заміни в режимі резервування N + N.*

Дане речення розташовується в таблиці, в ньому відсутнє дієслово. Переклад оформлений так само, тобто з пропуском дієслівної частини присудка.

3. 所述紧固 机构为卡 口 和 卡槽连接 机构. 优选地, 所述 凸 台面 25的宽度 尺寸与 前面板 1的厚度 尺寸相等.

- *Кріпильний пристрій є з'єднувачем, що складається із засувок і пазів. Переважно, щоб ширина виступу дорівнювала товщині передньої панелі 1.*

Підметом в оригіналі виступають 紧固 机构, 宽度 尺寸 і 紧固 机构, 宽度 尺寸, кожне з яких є позначенням частин пристрою кондиціонера. У перекладі як іменники виступають тільки 紧固 机构 — "кріпильний пристрій" і 宽度 尺寸 — "ширина", а 宽度 尺寸 – "товщина" з однорідного підмета перетворюється на додаток.

У текстах наукового стилю китайської мови часто зустрічаються причинно-наслідкові, умовні, цільові відносини.

4. 为达到 上述 目的, 本实用 新型 采用了 以下 技术方案.

- *Даний винахід реалізується за допомогою наступної технічної схеми.*

У тексті оригіналу присутній прийменник 为, який опускається при перекладі. Крім того, дієслово-присудок у формі минулого часу в перекладі замінюється на дієслово у формі теперішнього часу.

У процесі аналізу текстів інструкцій до планшетних ПК на китайській мові і їх перекладів на українську мову були виявлені деякі граматичні, лексичні, а також графічні особливості перекладу. Розглянемо їх на прикладі речень із зазначених текстів.

5. 个性化 主 屏幕: 在 主 屏幕 空白处 长按, 在 弹出 的 选项 菜单 中 可以对 主 屏幕 的 壁纸, 窗口 小 工具 等 进行 设置.

- *Щоб змінити налаштування робочого екрану: Натисніть і утримуйте порожню область робочого екрану. Тепер Ви можете змінити шпалери, додати або видалити віджети і т.д.*

В даному випадку відбувся поділ речення оригіналу на два окремих речення в перекладі. Обставина місця в першому реченні перетворюється

на додаток і займає в перекладі постпозицію. У другому реченні опускається обставина місця, оформлене конструкцією 在 ... 中. Додається суб'єкт «Ви». В оригіналі вказано тільки одну дію, можливу з об'єктами. У перекладі для кожного об'єкта вказується дія, таким чином, можна говорити про конкретизацію.

3.3. Синтаксичне уподібнення

Така особливість як складні визначення, що складаються з цілих речень, яскраво відображена в наступному реченні:

6. 本发明的目的是依照能量守恒和能量转换规律,发明和设计出一种利用高磁能的永久磁体之间的异极相吸和同极相斥所产生的强大拉力和推动力转换成轮轴扭转力,将磁能转换成机械能.

– *Винахід має на меті створення практичного магнітного двигуна на основі закону збереження і перетворення енергії, закону збереження механічної енергії та інших законів фізики з використанням явищ тяжіння різнойменних і відштовхування однойменних полюсів постійних магнітів великої потужності, які лунають по черзі і безперервно з перетворенням сил тяжіння і відштовхування у великий момент, а акумульовану енергію в механічну енергію для здійснення зовнішньої роботи.*

У наведеному вище реченні є складне визначення, що складається з декількох визначень, з'єднаних послідовно. У перекладі зберігається послідовне підпорядкування.

Ще однією особливістю науково-технічних текстів є той факт, що підмет є іменником з тематичного кола даної галузі знань.

7. 所述 前 面板 裙边 结构 10 的宽度 尺寸 和 面板 体 裙边 结构 20 的宽度 尺寸 L2 为 2 至 8 毫 米, 优选 为 4 毫 米, 所述 前 面板 裙边 结构 10 的厚度 尺寸 H1 和 面板 体 裙边 结构 20 的厚度 尺寸 H2 为 3 至 10 毫 米, 优选 为 8 毫 米.

– *Ширина виступаючої кромки 10 передньої панелі і ширина L2 виступаючої кромки 20 основи панелі знаходяться в межах від 2 мм до 8 мм відповідно, а 4 мм переважно. Товщина H1 виступаючої кромки 10 передньої панелі і товщина H2 виступаючої кромки 20 основи панелі знаходяться в межах від 3 мм до 10 мм відповідно, а 8 мм переважно.*

В даному реченні підметом є слова宽度 尺寸 і 厚度 尺寸, кожне з яких є одним з однорідних підметів, виражених тими ж словами, але з різними термінами до них. У перекладі однорідні підмети, виражені одними і тими ж словами, зберігаються без змін.

У науковому тексті зустрічаються скорочення і аббревіатури.

8. 20V单相 AC, 380V 三相 AC.

– *220 В змінного струму, одна фаза, 380 В змінного струму, три фази.*

Дане речення містить скорочення单相 (单相电路), 三相 (三相电路) і міжнародну аббревіатуру AC (alternating current), при перекладі якої необхідно звернутися до англійської мови.

Синтаксична особливість оформлення науково-технічних текстів — наявність клішованих структур і стійких виразів.

9. 上述 所列 具体实现方式为非 限制性的, 对本领域的 技术人员 来说, 在 不 偏离 本实用 新型 范围内, 进行 的 各种 改进和变化, 均 属于 本实用 新型 的 保护范围. 例如, 前 面板 1 和 面板 体 2 的 组合 面 的 半径, 曲率变化和 组合 面 的 数量变化 等.

- *Описані вище кращі варіанти винаходу не мають на меті обмежити даний винахід. Фахівцям в даній області має бути зрозуміло, що будь-які модифікації, еквівалентні заміни або варіанти, такі як варіювання величиною радіуса, кривизни і кількістю компонентів панелі, можуть бути здійснені без відступу від суті і об'єму винаходу, як визначено у формулі винаходу.*

В даному реченні зустрічаються найбільш вживані стійкі вирази, наприклад, 上述 所列 — "вищевикладений", "наведений вище", 对... 来说 — "що стосується", "щодо", 在 ... 范围内— "в межах", 例如 — "наприклад". Дані вирази і конструкції мають еквіваленти в українській мові, тому їх переклад не викликає труднощів. В даному прикладі еквіваленти в тексті перекладу існують тільки для стійких виразів 上述 所列 і 例如, значення клішованих конструкцій 对... 来说, 在 ... 范围内 виражені граматично.

У китайських науково-технічних текстах використовуються прості двоскладові речення з складним присудком, що складається з дієслова-зв'язки та іменної частини.

10. 图 5 是 本实用 新型 空调器 室内 机 的 前面板 的 安装结构 示意图.

- *На Фіг. 5 зображено структурний вигляд установки внутрішнього блоку кондиціонера винаходу.*

В оригіналі підмет виражено іменником 图, присудок — дієсловом-зв'язкою 是 та іменним словосполученням 示意图, що можна дослівно перекласти як "Зображення 5 є схематичним зображенням". Однак в перекладі використовується пасивний стан.

Формальність викладу текстів інструкцій призводить до того факту, що китайським реченням активного стану відповідають українські речення пасивного стану.

11. 否则, 系统可能会无法识别该设备.

– *В іншому випадку пристрій може бути не розпізнано комп'ютером.*

В оригіналі речення містить: суб'єкт, предикат і об'єкт дії. У перекладі з'являється пасивний стан, як суб'єкт і об'єкт виступають еквіваленти китайського суб'єкта та об'єкта.

Також в реченнях українською мовою може змінюватися синтаксичний час. Наприклад, формам майбутнього часу оригіналу відповідають форми теперішнього часу в перекладі.

12. 注释: 通常情况下, Windows 检测到连接了新设备后, 会自动安装驱动程序.

– *Примітка. Зазвичай ОС Windows визначає новий пристрій після його підключення і встановлює драйвер автоматично.*

В китайському реченні присутня вказівка на майбутній час — 会, при перекладі на українську мову використовуються форми теперішнього часу. У китайському реченні присутнє включене підрядне речення, що виражає часові відносини. Таким чином в китайському реченні виражені дії, змінюючі одна одну. Послідовність дій виражена граматично і синтаксично. Частина складного речення знаходяться в підрядних відношеннях. У перекладі підпорядкування втрачається, частини спочатку складного речення стають групами однорідних присудків. Єдиним способом вираження послідовності залишається синтаксичний спосіб. Дана трансформація можлива завдяки єдиному підмету. Інша трансформація полягає у зміні виду дієслів при перекладі. В оригіналі на завершеність дії, отже, на досконалий вид для українських дієслів вказують результативне дієслово 检测到 і дієслово 连接, утворене

часткою 了, що вказує на завершеність. У перекладі вказівка на завершеність відсутня. Також в даному прикладі присутня лексична трансформація: 通常情况下 дослівно перекладається "в звичайних умовах", для економії лексичних засобів перекладач вживає семантично рівнозначне слово "звичайно".

Формам теперішнього часу в китайському реченні можуть відповідати форми майбутнього часу в українському реченні.

13. 点击 System Recovery (系统恢复). 计算机重新启动, 并进入恢复环境.

– *Клацніть System Recovery (Відновлення системи). Комп'ютер буде перезавантажений і запуститься середовище відновлення.*

В оригіналі відсутня вказівка на час, тому можна зробити висновок про використання форм теперішньому часу. У перекладі використовуються дієслова у формі майбутнього часу.

Незважаючи на зазначені вище зміни, при перекладі текстів інструкцій на українську мову характерно збереження тимчасових форм (більше 170 речень з 180).

14. 如果显示了所需单词, 可按该单词将其插入文本中.

– *Якщо буде показано потрібне слово, то натисніть його, щоб вставити в текст.*

У підрядному реченні, яке виражає умовні відношення, використовується форма дієслова з часткою 了, яка вказує на завершеність дії, в даному випадку в майбутньому. В українському реченні їй відповідає дієслово в формі майбутнього часу доконаного виду.

3.4. Об'єднання

При перекладі текстів інструкцій до планшетних ПК також зустрічається об'єднання двох частин складного речення в одне просте.

1. 插入记忆卡, 直到记忆卡 接触到 插槽 的底端.

– *Вставте карту пам'яті у гніздо до упору.*

Китайське речення є реченням з включеною частиною. Дослівно це припущення можна перекласти наступним чином: "вставляйте карту пам'яті до тих пір, поки карта пам'яті стикнеться з донним торцем роз'єму". Оскільки пряме визначення (об'єкт) і підмет (суб'єкт) виражені одним терміном, то перекладач об'єднує дві частини речення в одне, в якому 记忆卡 залишається об'єктом дії. Отже, присудок, що відноситься до 记忆卡, в перекладі не потребує лексичного вираження. Словосполучення 接触到 插槽 的底端 дослівно перекладається на українську мову досить об'ємним нагромадженим словосполученням. В даному випадку перекладач знаходить адекватний еквівалент, який виражений мінімальною кількістю лексичних одиниць при максимальному збереженні обсягу інформації.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3

Грамматичний аналіз особливостей перекладу науково-технічних текстів з китайської мови на українську виявив наступне:

1. Складним синтаксичним конструкціям в перекладі відповідають їх спрощені варіанти. Наприклад, складні речення поділяються на більш прості (7 пропозицій з 180), складні речення трансформуються в прості (4 речення), двоскладні речення перетворюються в односкладні узагальнено-особисті (6 речень) і називні

(1 речення), складні члени речення поділяються на складові компоненти, які в реченнях перекладу виконують певні синтаксичні ролі самостійно.

2. В українських реченнях відбувається зміна позиції частин складного речення або членів речення (в 25 реченнях з 180) і зміна смислових відносин між частинами складного речення або членами речення (14 випадків). При перекладі частини складних речень можуть стати членами речення, а члени речення можуть змінювати свою синтаксичну роль. Зміна синтаксичних ролей при перекладі є однією з найпоширеніших трансформацій — в 29 реченнях з 180.

3. При перекладі на українську мову можуть змінюватися категорії часу (в 6 реченнях з 180), способи їх вираження (10 випадків), можуть змінюватися відносини і способи їх вираження між членами і частинами речення, наприклад, граматичний спосіб вираження категорії часу замінюється на лексичний, лексичний спосіб вираження категорії особи замінюється на граматичний, тимчасові відносини між частинами складного речення змінюються на умовні і т.д.

4. Зустрічаються в текстах китайською мовою підзаголовки інструкцій, що складаються з дієслова та залежного іменника, на уукраїнську мову перекладаються називними словосполученнями з типом зв'язку — управління, в яких називні утворені від еквівалентів китайських дієслів. Даний спосіб перекладу характерний для всіх підзаголовків, що становить приблизно 8% від загальної кількості аналізованих речень.

Крім зазначених вище основних особливостей також зустрічаються випадки, коли:

1. У перекладі опускаються певні частини речення (16 випадків), що пов'язано з дублюванням в даних відрізках інформації, раніше повідомленої або заповненої з контексту.

2. При перекладі на українську мову відбувається втрата смислових відносин між частинами складного речення (в 8 реченнях).

3. Два простих речення оригіналу об'єднуються в одне складне в перекладі, а частини складного речення виділяються в одне просте (по одному випадку).

ВИСНОВОК

Переклад науково-технічних текстів з китайської мови на українську має свої особливості. Знання даних особливостей допомагає перекладачеві досягти адекватного перекладу і оформити текст відповідно до вимог, що пред'явлені до науково-технічних текстів в україномовній культурі. Структура інструкцій має високий ступінь клішованості, тому, маючи необхідні знання в технічній сфері і знаючи граматичні та лексичні особливості науково-технічних текстів, перекладач без особливих складнощів може виконати якісний переклад в більш короткий термін.

Мету даного дослідження досягнуто, а саме — виявлено особливості перекладу науково-технічних текстів з китайської мови на українську.

У ході дослідження були вирішені такі завдання:

1. Були проаналізовані структура і особливості науково-технічних текстів українською та китайською мовами. В результаті аналізу особливостей науково-технічних текстів було виявлено, що в них використовуються складні і клішовані синтаксичні структури, причинно-наслідкові словосполучення, логічні зв'язки, подвійні словосполучення, вступне слово і словосполучення, поширені фразеологічні штампи і дієслівно-називні словосполучення, лексика позбавлена емоційно-оцінного забарвлення і виразності, термінологія однозначна, їй притаманні логічність, відсутність експресивності і оцінки, окрема думка оформляється в абзац, інформативно насичені відрізки займають початкові позиції.

2. Були розглянуті особливості технічної термінології в науково-технічних текстах на китайській мові. Технічна термінологія в китайських

науково-технічних текстах однозначна, в основному представлена іменниками і чотирискладовими словами. Терміни можуть бути утворені шляхом запозичення внутрішнього (з загальнонаціональної мови і інших термінологічних систем) і зовнішнього (з англійської мови), шляхом словоскладання.

3. Було вивчено переклад технічної термінології з китайської мови на українську в текстах наукового стилю. Аналіз перекладу термінології показав, що терміни в науково-технічних текстах в залежності від наявності еквівалента в мові перекладу можна розділити на три групи. В першу групу входить термінологія, що має еквіваленти в мові перекладу. При перекладі термінів і термінологічних сполучень, що входять в дану групу, можливе використання лексичних трансформацій (конкретизація, генералізація, опущення, додавання). Друга група представлена термінологією, яка не має еквівалентів в мові перекладу, але переклад якої можливий шляхом звернення до англійської мови. У текстах інструкцій до планшетних ПК друга група представлена двома різновидами: 1) термінологія, при перекладі якої в україномовному тексті використовуються англійські еквіваленти; 2) термінологія, яка перекладається на українську мову шляхом звернення до англійського еквіваленту. Для термінів третьої групи еквівалентів в мові перекладу не існує.

4. Були виявлені особливості перекладу текстів інструкцій до планшетних ПК з китайської мови на українську. В цілому в перекладах текстів інструкцій спостерігається прагнення до збереження структури речень оригіналу. Однак відмінності в правилах побудови речень і способи вираження різних смислів змушують перекладача застосовувати певні перекладацькі трансформації: спрощення складних синтаксичних конструкцій, зміна позиції частин складного речення або членів речення і відносин між частинами складного речення або членами речення, зміна

категорій часу, а також способів вираження відносин між членами речення, широке застосування конкретизації.

На підставі вирішених завдань, поставлених в даному дослідженні, можна зробити висновок, що мета роботи досягнута. Перспектива подальшого дослідження полягає в порівняльному аналізі композиційної побудови науково-технічних текстів українською та китайською мовами. В рамках даного аналізу необхідно розглянути характерні риси композиції, властиві науково-технічним текстам на китайській та українській мовах.

АНОТАЦІЯ

这项工作的相关性取决于以下因素：

1. 密切注意科学代表对语言体裁问题的研究，以及在语际交流中对科学技术文本翻译问题的相关研究不足。

2. 需要提高翻译质量，以便充分正确地理解进口电子设备的使用说明文字中所包含的乌克兰语语言的信息，这与专业翻译人员创建和谐文本翻译的任务之一有关。

研究的主题是中文的科学技术文献。

该研究的主题是将科技文本从中文译成乌克兰语的转换。

这项研究的目的是确定将科技文本从中文翻译成乌克兰语的特征。

根据工作目的，制定了以下任务：

1. 分析属于科技话语的乌克兰语和中文文本的结构和特点。
2. 考虑中文科技文本中技术术语的特征。
3. 在科学技术文献中研究技术术语从中文到乌克兰语的翻译。
4. 确定将说明文本从平板电脑翻译成中文到乌克兰语的功能。

这项研究基于Acer Iconia B1-730 B1-730HD平板电脑，Lenovo ideapad 310S-15ISK，HUAWEI MediaPad 10

Link的说明及其翻译成乌克兰语的说明。

这项研究的理论意义是由于对与科学技术文献的翻译有关的问题的研究做出了贡献。

这项工作的实际意义在于，可以将结果用作课程材料：

“翻译理论”，“科学技术翻译”旨在供语言学生使用，进行课程和文凭设计以及翻译的专业活动。科技翻译领域。

在本文中，使用了以下方法：

1. 描述性方法，包括对说明文本及其功能的描述。
2. 成分分析，用于研究单个重要语言单元的内容计划。
3. 研究后对获得的数据进行归纳和分析的方法。
4. 比较翻译和原文，即比较乌克兰语和中文文本的结构和表达某些语法类别的方式。

作品的结构包括引言，三个部分，结论和二手文献清单。

绪论包括以下几点：所选主题，对象，主题，工作目的和目的的相关性，对研究方法和研究材料的方法背景的描述，理论相关性，实际意义，用于研究的方法和工作结构的描述。

第一部分探讨了科技文本的科技风格和结构，揭示了其语法，词汇等特点。本节还讨论中文科学技术术语的特征。

本文的第二和第三部分是在分析科技文献翻译特点的基础上的实践部分。这些部分讨论了中文科学技术文本的特征以及将这些特征翻译成乌克兰语的方式，以及这些文本中所用术语的翻译特征。这些部分还将分析中文和乌克兰语的平板电脑说明文字。

分析的结果是确定将科学和技术文本翻译成乌克兰语的特征。

结论总结了进行的研究，概述了主要发现，概述了对给定主题进行进一步研究的前景。

参考文献列表包括63个标题。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Айзенкоп С. М. Научно-технический перевод. Английский язык. Для школ и лицеев / С.М. Айзенкоп, Л.В. Багдасарова, Н.С. Васина [и др.]. — издание 2-е, исправленное и дополненное. — Ростов н/Д: «Феникс», 2002. — 352 с.
2. Алексеева И. С. Текст и перевод. Вопросы теории / И.С. Алексеева. — Москва.: Междунар. отношения, 2008. — 184 с.
3. Алимов В. В. Теория перевода. Перевод в сфере профессиональной коммуникации: учебное пособие / В. В. Алимов. — изд. 4-е, испр. — Москва.: КомКнига, 2006. — 160 с.
4. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова. — изд. стереотип. — Москва: Книжный дом «Либроком», 2013. — 576 с.
5. Бархударов Л. С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода) / Л. С. Бархударов. — Москва.: «Междунар. отношения», 1975. — 240 с.
6. Влахов С. Непереводимое в переводе / С. Влахов, С. Флорин. — Москва.: «Междунар. отношения», 1980.
7. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. — изд. 5-е, стереотип. — Москва.: КомКнига, 2007. — 144 с.
8. Горелов В.И. Лексикология кит языка: учеб. пособие для студентов пед. интов по спец. №2103 «Иностр. яз.» / В.И. Горелов. — Москва.: Просвещение, 1984. — 216 с.
9. Горелов В. И. Стилистика современного китайского языка.: учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностр. яз.» / В.И. Горелов. — Москва.:Просвещение, 1979. — 192 с.

10. Горелов В. И. Теоретическая грамматика китайского языка: учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. «Иностр. яз.» / В.И. Горелов. — Москва.: Просвещение, 1989. — 318 с.
11. Гредина И. В. Перевод в научно-технической деятельности: учебное пособие / И. В. Гредина. — Томск: Изд-во Томского политехнического университета, 2010. — 121 с.
12. Гураль С. К. Дискурс-анализ в свете синергетического видения / С. К. Гураль — Томск: Изд-во Том. ун-та, 2009. — 176 с.
13. Докштейн С. Я. Практический курс перевода научно-технической литературы (английский язык) / С. Я. Докштейн, Е. А. Макарова, С. С. Радоминова. — изд. 3-е, исправл. — Москва.: «Военное издательство», 1973. — 448 с.
14. Жеребило Т.В. Словарь лингвистических терминов / Т. В. Жеребило. — изд. 5-е, испр. и доп. — Назрань: ООО «Пилигрим», 2010. — 486 с. 66
15. Казакова Т.А. Практические основы перевода. English <=> Russian / Т. А. Казакова. — Санкт-Петербург.: «Издательство Союз», 2001. — 320 с.
16. Квитко И. С. Терминоведческие проблемы редактирования / И. С. Квитко, В. М. Лейчик, Кабанцев Г. Г. — Львов: ЛГУ, 1986. — 150 с. 17.
17. Кленин И. Д. Лексикология китайского языка/ И. Д. Кленин, В. Ф. Щичко. — Москва.: Восточная книга, 2013. — 272 с.
18. Клименко А.В. Ремесло перевода. Практический курс / А. В. Клименко. — Москва.: АСТ: Восток — Запад, 2007. — 636 с.
19. Климзо Б. Н. Ремесло технического переводчика. Об английском языке, переводе и переводчиках научно-технической литературы / Б. Н. Климзо. — 2-ое изд. переработанное и дополненное. — Москва.: «Р.Валент», 2006. — 508 с.

20. Коваленко А. Я. Общий курс научно-технического перевода: пособие по переводу с англ. языка на рус. / А. Я. Коваленко. — Киев: «Фирма «ИНКОС», 2003. — 320 с.
21. Комиссаров В. Н. Слово о переводе / В. Н. Комиссаров. — Москва.: Международные отношения, 1973. — 215 с.
22. Лейчик В. М. Лингвистические проблемы терминологии и науднотехнический перевод. Часть II / В. М. Лейчик, С. Д. Шелов. — Москва.: ВЦП, 1990. — 80 с.
23. Лейчик В. М. Терминоведение: предмет, методы, структура / В. М. Лейчик. — изд. 3-е. — Москва.: Издательство ЛКИ, 2007. — 256 с.
24. Лотте Д. С. Некоторые принципиальные вопросы отбора и построения научно-технических терминов / Д. С. Лотте. — Москва., 1941. — 24 с.
25. Марчук Ю. Н. Модели перевода: учеб. пособие для студ. учреждений высш. проф. образования / Ю. Н. Марчук. — Москва.: Издательский центр «Академия», 2010. — 176 с. 67
26. Мисуно Е. А. Письменный перевод специальных текстов: учебное пособие / Е. А. Мисуно, И. В. Баценко, А. В. Вдовичев [и др.]. — Москва.: Флинта, 2013. — 256 с.
27. Нелюбин Л. Л. Введение в технику перевода (когнитивный теоретикопрагматический аспект): учебное пособие / Л. Л. Нелюбин. — Москва.: Флинта, 2009. — 216 с.
28. Нелюбин Л. Л. Толковый переводоведческий словарь / Л. Л. Нелюбин. — 3-е изд., перераб. — Москва.: Флинта: Наука, 2003. — 320с.
29. Общая терминология: Вопросы теории / Отв. ред. Т.Л. Канделаки. — изд. 6-е. — Москва.: Книжный дом «Либроком», 2012. — 248 с.

30. Сдобников, В.В. Теория перевода: учебник для студентов лингвистических вузов и факультетов иностранных языков / В.В. Сдобников, О.В. Петрова. — М.: АСТ: Восток—Запад, 2007. — 448 с.
31. Семенас А.Л. Лексика кит языка. Учебник для среднего уровня / А.Л. Семенас. — 3-е изд., испр. — Москва.: Восточная книга, 2010. — 280 с.
32. Судовцев В.А. Научно-техническая информация и перевод. Пособие по английскому языку: Учеб. пособие / В. А. Судовцев. — Москва.: Высш. шк., 1989.- 232 с.
33. Технический перевод в повседневной жизни: учебное пособие для студентов инженерно-технических специальностей / Авт.-сост.: М. Н. Макеева, С. В. Начерная, О. В. Чуксина. — Тамбов: Изд-во Тамб. Гос. Техн. Ун-та, 2004. — 160 с.
34. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Для институтов и факультетов иностр. языков. Учеб. пособие. / А. В. Федоров. — 5-е изд. — Санкт-Петербург.: Филологический факультет СПбГУ; М.: ООО «Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. — 416 с.
35. Чебурашкин Н. Д. Технический перевод в школе: Учебный технический перевод для учащихся IX-X классов школ с преподаванием предметов на английском языке / Н. Д. Чебурашкин. — Москва.: Просвещение, 1987. — 247 с.
36. Чернявская В. Е. Интерпретация научного текста: Учебное пособие / В. Е Чернявская. — изд. 4-е. — Москва.: Издательство ЛКИ, 2007. — 128 с. 68
37. Щичко В. Ф. Китайский язык. Теория и практика перевода / В. Ф. Щичко. — 3-е изд., испр. и доп. — Москва.: Восточная книга, 2010. — 224 с.

38. Byrne, Jody. Technical Translation. Usability Strategies for Translating Technical Documentation / Jody Byrne. — Published by Springer, 2006. — 257 pages.
39. Du Houwen. Hanyu keji wenti de yuyan tedian / Du Houwen // Yuyan kexue yu yanjiu.— 1981. —№2.
40. Liu Guifang. Xiandai hanyu yuti bianyi wenti/ Liu Guifang, Tan Hongjiao// Xueshu jiaoliu.— 2015. —№12 (141). Электронные ресурсы
41. Базалина Е. Н. К проблеме перевода терминов научно-технических текстов [Электронный ресурс] / Е. Н. Базалина // Вестник Майкопского государственного технологического университета. — 2009. —№1. — С.102-107. — Электрон. версия печат . публ. — Доступ из науч. электрон. б- ки „КиберЛенинка“.
42. Кондратьев Е. Г. Актуальные проблемы научно-технического перевода [Электронный ресурс] / Е. Г. Кондратьев // Ученые записки РГСУ. — 2012. — №4 (104). — С.135-138. — Электрон. версия печат . публ. — Доступ из науч. электрон. б- ки „КиберЛенинка“.
43. Корниевская Т. К. Термин как объект исследования в лингвистике [Электронный ресурс] / Т. К. Корниевская // ИСОМ. — 2015. — №5-1. — С.234-237. — Доступ из науч. электрон. б- ки „КиберЛенинка“.
44. Котова Ю. С. Особенности технического перевода [Электронный ресурс] / Ю. С. Котова // Язык и культура (Новосибирск). — 2013. — №9. — С.133-138. — Доступ из науч. электрон. б- ки „eLIBRARY.RU“.
45. Кушнина Л. В. Функционирование технического текста в переводческом пространстве [Электронный ресурс] / Л. В. Кушнина // Филологические науки. Вопросы теории и практики. — 2013. — №11(29): в 2-х ч. Ч. II. — С.119-121. — Доступ из науч. электрон. б- ки „eLIBRARY.RU“.

46. Лантюхова Н. Н. Термин: определение понятия и его сущностные признаки [Электронный ресурс] / Н. Н. Лантюхова, О. В. Загоровская, Т. А. Литвинова // Вестник ВИ ГПС МЧС России. — 2013. — №1 (6). — С.42-45. — Доступ из науч. электрон. б- ки „КиберЛенинка“.
47. Лашкевич Ю. И. О переводе научно-технического текста [Электронный ресурс] / Ю. И. Лашкевич, М. Д. Гроздова // Альянс ПРО. Школа отраслевых переводчиков. — Электрон. дан. — [Б. м.], 2015. — URL: <http://school.tran.su/wp-content/uploads/2015/06/Опереводе-научно-технического-текста.pdf>
48. Лытова Г. А. Особенности употребления вводных слов китайского языка в научно-технических текстах и разговорной речи [Электронный ресурс] / Г. А. Лытова // Известия Восточного института. — 2005. — №9. — С.189-194. — Доступ из науч. электрон. б- ки „КиберЛенинка“.
49. Панферова Е. Ю. Трудности научно-технического перевода (на материале английского языка) [Электронный ресурс] / Е. Ю. Панферова // Вестник МГУКИ. — 2014. — №6 (62). — С.269-272. — Доступ из науч. электрон. б- ки „КиберЛенинка“.
50. Паршина Т. В. О теории технического перевода [Электронный ресурс] / Т. В. Паршина // Актуальные вопросы филологических наук. Материалы IV Международной научной конференции. — 2016. — С.66-72. — Доступ из науч. электрон. б- ки „eLIBRARY.RU“.
51. Сухина Ю. С. Особенности интеграции буквенных слов в китайскую языковую систему [Электронный ресурс] / Ю. С. Сухина // Слово: фольклорнодиалектологический альманах. — 2010. — №8. — С.104-108. Доступ из науч. электрон. б- ки „КиберЛенинка“.
52. Табанакова В. Д. Переводчик-лингвист, переводчик-терминолог, переводчикспециалист: стратегия и тактика перевода

- термина [Электронный ресурс] / В. Д. Табанакова // Вестник Тюменского государственного университета. Социально-экономические и правовые исследования. — 2014. — №1. — С.72-81. Доступ из науч. электрон. б- ки „КиберЛенинка“.
53. Тарасова А.С. Лексические трудности перевода научно-технического текста [Электронный ресурс] / А. С. Тарасова, Н. И. Мокрова // Молодежный вестник ИРГТУ. — 2015. — №1. — С.40. — Доступ из науч. электрон. б- ки „eLIBRARY.RU“.
54. Улиткин И.А. Использование и перевод сокращений в научно-техническом тексте [Электронный ресурс] / И. А. Улиткин, Л. Л. Нелюбин // Наука о человеке: гуманитарные исследования. — 2014. — №4 (18). — С.58-69. — Доступ из науч. электрон. бки „eLIBRARY.RU“.
55. Чистюхина С. Н. О некоторых особенностях и функциях термина [Электронный ресурс] / С.Н. Чистюхина // Теория и практика общественного развития. — 2011. — №1. — С.287-289. — Доступ из науч. электрон. б- ки „eLIBRARY.RU“.

Список джерел ілюстративного матеріалу

56. Baike.baidu [Электронный ресурс] // URL: <http://baike.baidu.com>
57. Guangdian dianqi wang [Электронный ресурс] // URL: <http://www.gogddq.com/>
58. Руководство пользователя Acer Iconia Anna 7 B1-730/B1-730HD, 2014. — 61 с.
59. Руководство пользователя HUAWEI MediaPad 10 Link. 2013. — 91 с.
60. Руководство пользователя Lenovo ideapad 310S (310S-15ISK, 310S15IKB), 2016. — 26 с.

61. Yonghu shouce Acer Iconia One 7 B1-730/B1-730HD, 2014. — 42 c.
62. Shiyong shuomingshu Lenovo ideapad 310S (310S-15ISK, 310S-15IKB), 2016. — 25 c.
63. Yonghu zhinan HUAWEI MediaPad 10 Link, 2013. — 66 c.